

IJOTEM

Cilt/Volume 4

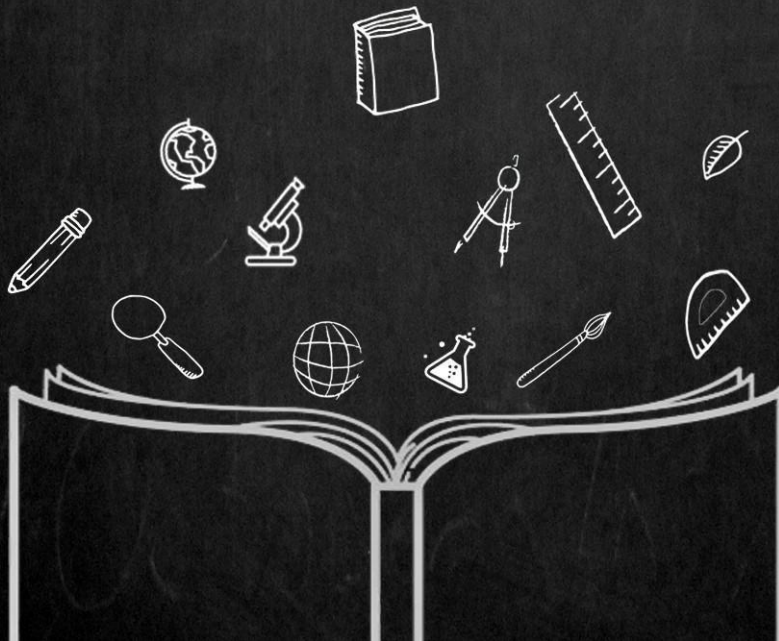
Sayı/Number 1

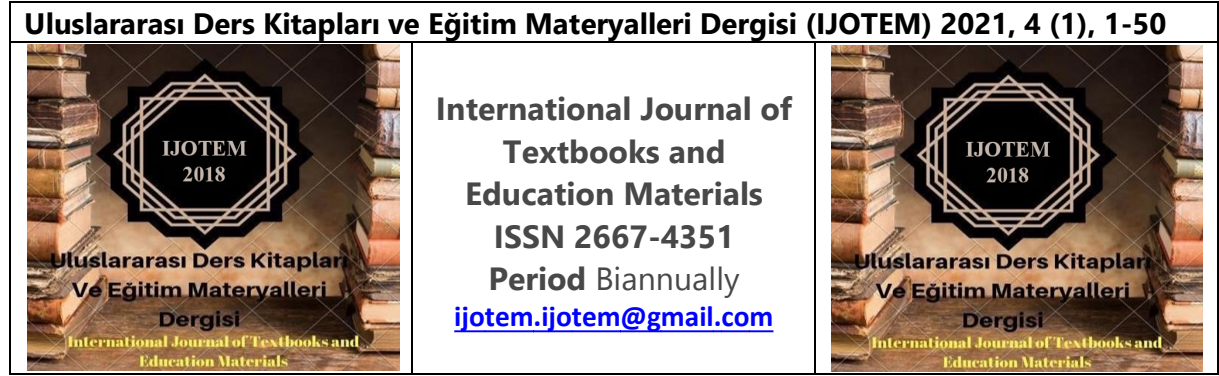
eISSN 2667-4351

ULUSLARARASI DERS KİTAPLARI ve EĞİTİM MATERYALLERİ DERGİSİ

International Journal of Textbooks and Educational Materials

Mayıs/May-2021

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi
International Journal of Textbooks and Education Materials
(IJOTEM)

Publising Date: May 2021
2021, Volume 4, Issue 1

IJOTEM is published biannually (May- October)
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ijotem>

Owner/ Editör

Dr. Mustafa İÇEN
Yildiz Technical University, TURKEY
Orcid: 0000-0002-3289-6097

Dergi Yöneticisi/Teknik Editör

Sibel ÇAĞIR
Orcid: 0000-0002-8312-1152

Yayıncı

Bilgiçağı Eğitim Danışmanlık ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Language

Turkish-English

Yayın Kurulu

Assoc. Prof.	Banu YÜCEL TOY	Yildiz Technical University, TURKEY
Assoc. Prof.	Hasan ÜNAL	Yildiz Technical University, TURKEY
Assist. Prof.	Muhammad KRISTIAWAN	University of Bengkulu, INDONESIA
Dr.	Mustafa İÇEN	Yildiz Technical University, TURKEY
Prof.	Mustafa TALAS	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Assoc. Prof.	Mustafa ŞEKER	Yildiz Technical University, TURKEY
Assoc. Prof.	Remziye CEYLAN	Yildiz Technical University, TURKEY

Yazım ve Dil Editörleri (YDE)

İngilizce YDE	Dr. Öğr. Üyesi	Bünyamin BAVLI	Yildiz Technical University	bunyaminbavli@gmail.com
Türkçe YDE	Assoc. Prof. Dr	Talat AYTAN	Yıldız Technical University	talataytan@gmail.com

Alan Editörleri

Dr. Öğr. Üyesi	Abdullah KARATAŞ	Niğde Ömer Halisdemir University	akaratas@ohu.edu.tr
Prof. Dr.	Ali Fuat ARICI	Yıldız Technical University	afaturkey2@hotmail.com
Prof. Dr.	Erdoğan TEZCİ	Balıkesir University	erdogan.tezci@hotmail.com
Doç. Dr.	Faiq ELEKBERLİ	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Fəlsəfə İnstitutu	faikalekperov@mail.ru
Prof. Dr.	Hilmi DEMİRKAYA	Akdeniz Üniversitesi	hilmi.demirkaya@gmail.com
Prof. Dr.	Mustafa TALAS	Niğde Ömer Halisdemir University	mtalas44@gmail.com
Prof. Dr.	Selahattin KAYMAKCI	Kastamonu Üniversitesi	selahattinkaymakci@gmail.com

Bilim Kurulu

Dr. Abitter ÖZULUCAN	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Bahri ATA	Gazi University, TURKEY
Dr. Bayram POLAT	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Cengiz DÖNMEZ	Gazi University, TURKEY
Dr. Dianne LANKFORD	University of Missouri, USA
Dr. Efkan UZUN	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Ercan POLAT	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Hamit PEHLİVANLI	Kırıkkale University, TURKEY
Dr. Hansel BURLEY	Texas Tech University, USA
Dr. Hilmi ÜNSAL	Gazi University, TURKEY
Dr. Hüseyin KÖKSAL	Gazi University, TURKEY
Dr. Jeronimo Garcia FERNANDEZ	Universidad D Sevilla, SPAIN
Dr. Malgorzata TOMECKA	Private Academy of Sport Education in Warsaw, POLAND
Dr. Margret A. Peggie PRICE	Texas Tech University, USA
Dr. Mehmet MELEMEN	Marmara University, TURKEY
Dr. Meryem HAYIR KANAT	Yıldız Technical University, TURKEY
Dr. Metin AKTAŞ	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Muammer DEMİREL	Uludağ University, TURKEY
Dr. Mustafa SAFRAN	Gazi University, TURKEY
Dr. Mustafa TALAS	Niğde Ömer Halisdemir University, TURKEY
Dr. Oktay AKBAŞ	Kırıkkale University, TURKEY
Dr. Petronel C. MOISESCU	Universitatea Dunarea de Jos Galati, ROMANIA
Dr. Remzi KILIÇ	Erciyes University, TURKEY
Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR	Mersin University, TURKEY
Dr. Tatiana DOBRESU	“Vasile Alecsandri” University of Bacău, ROMANIA
Dr. Wounyoung KIM	Wichita University, USA
Dr. Yüksel DEMİRKAYA	Marmara University, TURKEY

Sayının Hakemleri / Reviewers for 2021, 4(1)			
Unvan	Ad Soyad	Kurum	İletişim
Dr. Öğr. Üyesi	Arzu ÇEVİK	Bartın Üniversitesi	arzucevik@outlook.com
Doç. Dr.	Ayhan KARAKAŞ	Çukurova Üniversitesi	akarakas@cu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi	Davut GÜREL	Bartın Üniversitesi	dgurel@bartin.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi	Erdal YILDIRIM	Aksaray Üniversitesi	erdal.yildirm@gmail.com
Prof. Dr.	Hakan DÜNDAR	Kırıkkale Üniversitesi	arzucevik@outlook.com
Doç. Dr.	Halük ÜNSAL	Gazi Üniversitesi	unsalh@gazi.edu.tr
Doç. Dr.	İbrahim SARI	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	ibrahim.sari@dpu.edu.tr
Doç. Dr.	Mustafa ŞEKER	Yıldız Teknik Üniversitesi	mseker@yildiz.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi	Süleyman FİDAN	Gaziantep Üniversitesi	suleymanfidan@gmail.com

Contents
Volume 4, Issue 1, May
2021

İçindekiler
Cilt 4, Sayı 1, Mayıs
2021

Makaleler /Articles

Cover-Contents / Kapak- İçindekiler.....1-50

Araştırma Makalesi / Research Article: 4

Makine Mühendisliği Eğitiminde Kullanılan Ders Kitaplarına İlişkin Bir Araştırma
İnceleme Makalesi
Brief Review on The Course Books Used in Mechanical Engineering Education Research
Article

Nergizhan ANAÇ & Nezihan POLAT.....1-11

Halk Anlatılarının “Yaşam Alanı” Olarak İcra Mekânları: Şanlıurfa Yöresi Araştırma
Örneği Makalesi
Executive Places of Folk Narratives as "Living Areas": The Sample of Şanlıurfa Research
Region Article

Ömer KIRMIZI.....12-22

Örgütsel Kültürün ve Yönetici Liderliğin Öğretmenin Performansı Üzerindeki Araştırma
Etkisi Makalesi
The Impact of Organizational Culture and Principal Leadership on Teacher's Research
Performance Article

Nurhayati NURHAYATİ & Muhammad KRİSTİAWAN & Yenny PUSPİTA.....23-37

İlköğretimde Okul- Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi: Beklentiler, Sorunlar ve Araştırma
Çözüm Önerileri Makalesi
Improving School-Family Cooperation in Primary Education: Expectations, Research
Problems and Solution Proposals Article

Sezai ÇELİK.....38-50

İletişim / Contact

Yıldız Technical University, Department of Social Education Davutpasa Campus

34220 Esenler / Istanbul, TURKEY

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler

Eğitimi Bölümü, B-215, Esenler/İstanbul, TÜRKİYE

Yayıncı: *Bilgiçâğı Eğitim Danışmanlık ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Limited Şirketi*

Dergi Yöneticisi: *SİBEL ÇAĞIR*

Phone: *0531 404 17 57*

e-mail: ijotem.ijotem@gmail.com

caqirsibel@gmail.com

web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotem>

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

ISSN 2667-4351

Brief Review on The Course Books Used in Mechanical Engineering Education

Nergizhan Anaç¹

*Zonguldak Bulent Ecevit University, Engineering Faculty, Department of Mechanical
Engineering*

Nezihan Polat²

*Zonguldak Bulent Ecevit University, The Institute for Graduate Studies in Sciences and
Engineering*

ABSTRACT

Research Article

Mechanical engineering education is costly and timeconsuming difficult process and it covers key issues such as manufacturing and materials needed in every sector. Updating the contents of course and reference books used in engineering according to technological developments will contribute positively to this process. In a world where the technology is continuously developing and rapidly digitalization with the concepts of Industry 4.0 and Society 5.0, knowing detail the course reference books which is the most valuable material in education is an important step for the professional future of newly graduated engineers. They should know at what stage of these books in technological progress to complementing lack of knowledge properly. In this study; the reference books recommended by lecturers in the Material, and Manufacturing Methods (Plastic deformation of metals and Machining) which are among compulsory courses given in mechanical engineering education were examined. By reviewing of the reference books used in mechanical engineering according to their published years and languages, their up-to-date status has been determined. As a result, it has been observed that the books dated 2010 and earlier have been advised to the students. Moreover, it can be easily understood that the lecturers giving the lecture itself have not sticked to the language of education while suggesting a textbook. In the last part of the study, suggestions for improving the course books are proposed.

Key Words: Higher education; mechanical engineering education; course book

Received: 16.03.2021

*Revision received:
29.05.2021*

Accepted: 30.05.2021

*Published online:
31.05.2021*

Corresponding author:

¹Assoc. Prof.

nergizhan.kavak@beun.edu.tr

Orcid: 0000-0001-6738-9741

²Graduate Student

nezihanpolat@gmail.com

Orcid: 0000-0003-3794-4112

Makine Mühendisliği Eğitiminde Kullanılan Ders Kitaplarına İlişkin Bir İnceleme

Nergizhan Anaç²

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Makine Mühendisliği Bölümü

Nezihan Polat²

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

ÖZ

Araştırma Makalesi

Mühendislik eğitimi; her sektörde ihtiyaç duyulan anahtar konuları kapsayan, maliyetli ve zaman alan zor bir süreçtir. Derslerde kullanılan kitapların veya ders dışında faydalanılan meslek kitaplarındaki içeriklerin teknolojik gelişmelere göre güncellenmesi bu sürece olumlu katkılar sağlayacaktır. Endüstri 4.0, Toplum 5.0 kavramlarıyla dijitalleşmeye hızla geçiş yaptığımız bir dünyada, eğitimde kullanılan ders kitaplarının ilerlemenin hangi basamağında olduğunu bilmek öğrencilerin geleceği için önemlidir. Bu çalışmada; makine mühendisliği eğitiminde Malzeme ve İmalat Yöntemleri (Talaşsız, Talaşlı) zorunlu derslerini veren öğretim elemanları tarafından önerilen ders kitapları incelenmiştir. İncelenen kitaplar, basım yıllarına ve basım dillerine göre değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; 2010 ve daha eski tarihli kitapların öğrenciye kaynak olarak önerildiği görülmüştür. Ayrıca, dersi veren öğretim elemanlarının ders kitabı önerirken eğitim diline bağlı kalmadığı anlaşılmaktadır. Çalışmanın sonunda, ders kitaplarının geliştirilmesi için yapılabilecek öneriler sunulmuştur.

Alınma Tarihi:
16.03.2021
Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi:
29.05.2021
Kabul Edilme Tarihi:
30.05.2021
Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi:
31.05.2021

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim; makine mühendisliği eğitimi; ders kitabı

Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

¹Dr. Öğr. Üyesi

nergizhan.kavak@beun.edu.tr

Orcid: 0000-0001-6738-9741

²Yüksek Lisans Öğrencisi

nezihanpolat@gmail.com

Orcid: 0000-0003-3794-4112

Giriş

Mühendis kelimesi Arapça kökenli bir isim olarak; sözlükte “İnsanların her türlü ihtiyacını karşılamaya dayalı yol, köprü, bina gibi bayındırlık; tarım, beslenme gibi gıda; fizik, kimya, biyoloji, elektrik, elektronik gibi fen; uçak, otomobil, motor, iş makineleri gibi teknik ve sosyal alanlarda uzmanlaşmış, belli bir eğitim görmüş kimse” olarak tanımlanmıştır (TDK 2020). Mühendislerden, sistemler oluşturarak işleyişi düzenlemeleri veya var olan sistemler üzerinde olası sorunların çözümünü yaparak performansı arttırmaları beklenmektedir. Mezuniyetle birlikte sahip olunan mühendis unvanıyla, mühendislik mesleğinde başka bir sınava gerek kalmadan hemen çalışmaya başlanabilmesi, üniversitede alınan eğitimin kalitesinin çok önemli olduğunu göstermektedir. Mühendislik öğrencisinin aldığı temel fen, matematik ve mühendislik dersleri çalışma hayatında karşılaşılabilecek problemleri çözmesi içindir. Yine de hemen her alanda ivmesi artan günümüz teknolojisine üniversitelerdeki temel eğitimle yetişmek mümkün değildir. Bu yüzden; işyerlerinde şirket içi eğitimler veya meslek odaları üzerinden mesleki eğitimler açılarak ya da internet üzerinden bireysel katılımlı kurslarla teknolojik gelişime/değişime ayak uydurulmaya çalışılmaktadır. Oysaki daha başlangıçta teknolojiyi takip eden bir mühendislik eğitimi verilmesi sayesinde mezun olan mühendislerin yeni sistemlere aşinalığı artırılarak çalışma hayatına uyum sağlamasına ve başarılı olmasına yardımcı olunacaktır. Mühendislik eğitimi; birçok farklı parametreyi içerisinde barındıran hem maliyeti yüksek hem de zaman alan ve toplumların refahını yükseltmek için düzgün uygulanması gereken ciddi bir süreçtir. Böyle bir mühendislik eğitimi için müfredatta yeni konulara yer açılarak, kullanılmayan eski kavramlardan uzak güncel bilginin öğrencilere akışı sağlanmalıdır. Öğitmen, öğrenci ve kullanılan eğitim araçları bu süreçteki ana girdilerdir. Üniversitelerde mühendis yetiştiren eğitici kişinin bilgi birikimi, bilgiyi aktarma metodunun uygunluğu ve bilgiyi aktarmak için kullandığı yardımcı araçların çeşitliliği; öğrencinin bu zor sürece devam etmesini kolaylaştıracak ve eğitimin kalitesini arttıracaktır.

Akademik personel sadece öğretim yaklaşımlarında değil; ders tasarımı, dersin çalışma malzemeleri ve materyalleri vasıtasıyla öğrencinin dersi anlayıp, öğrenmesine olanak sağlayan ortamın inşasında da rol almaktadır (Gynnild, Holstad, and Myrhaug, 2007). Mühendislik eğitiminde derslere uygun ve yeni bilimsel bilgi içeren kitapların mühendis adaylarına tavsiye edilmesi de yine dersi veren öğretim üyesinin sorumluluğundadır. Fakat mühendislik eğitimi veren akademik personellerin bilgi birikimlerini veya öğretme metodlarını birbirleriyle kıyaslayarak sorgulamak mümkün değildir. Bununla birlikte, öğretim üyesinin okuduğu veya inceleyip tavsiye ettiği ders kitaplarının uygunluğunu tespit etmek için bilinen, standart değerlendirme kriterleri bulunmamaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının incelenmesi için Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanmış olan, “Ders Kitapları Yönetmeliği” bulunmaktadır (Ünsal and Güneş, 2004). Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından; ders kitaplarının nitelikleri, hazırlanması ve yayımlanması ilgili yönetmelikte belirtilmiştir (MEB, 2015). Ülkemiz içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde mühendislik eğitiminin iyileştirilmesiyle alakalı çalışmalar (Akgül et al. 2013) (Doğan, 2008) (Gençoğlu and Cebeci, 1999) bulunurken, tümüyle makine mühendisliği eğitiminde kullanılan mesleki kitaplara odaklanan bilimsel çalışma (Geren, Uzay, and Bayramoğlu, 2018) sayısı azdır. Uluslararası literatür incelendiğinde ise, öğrencilerin anlama kabiliyetinin akademik eğitimde kullanılan ders kitapları seçimine etkisinin değerlendirildiği (Durwin and Sherman, 2008) ve öğrencilerin ders kitaplarını nasıl kullandıklarını öğrenmeye yönelik çalışmaların (Atman and Bursic, 1996) (Sammons and Davey, 1994) yapıldığı görülmüştür. Mühendislik öğrencilerinin ders kitaplarını çoğunlukla problem çözmekte ve referans bilgi aramakta kullandıklarını, içeriklerini okumakla ilgili

olmadıklarını gösteren alışma (Lee et al. 2013) geleneksel ders kitapları ile ğrenci arasındaki etkileşime ışık tutmaktadır.

Bilginin dijitalleşmesi sayesinde; mesleki kitapların sayısı, çeşitliliği ve ulaşılabilirliği arttırmıştır. Bu sebeple, lkemizde Türkçe eğitim veren mühendislik yükseköğretim kurumlarında dahi yabancı dilde basılmış kitapların öğrencilere ders materyali olarak önerilmesi yaygın bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna rağmen; öğrencinin yabancı dilde basılmış kitaplardan yararlanabilmesi ve anadil dışında yapılan eğitimde öğrenmeye dahil olabilmesi için yabancı dilde uygun bir seviyede bulunması, belirli kelimeleri bilmesi ve konu hakkında ön bilgiye sahip olması lazımdır (Miftari Fetishi, 2019).

Yabancı dilde basılmış ders kitaplarının anadilimize çevrilmesiyle ilgili yapılan internet tabanlı araştırmada, 2002 yılında Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından ülkemizdeki mesleki ders kitabı sayısının arttırılmasının amaçlandığı "Yabancı Ders Kitaplarının Türkçeye Çevirisi Projesi" adıyla başlatılmış bir program olduğu (TÜBA, 2020) görölmüştür. Projenin çıktıları veya halen devam edip etmediği hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Teknolojinin sürekli geliştiği ve bilgi kirliliğinin hızla arttığı bir dünyada eğitimde kullanılan materyallerin en kolay ulaşılabilir olanı basılı veya dijital ortamda bulunan ders kitapları/kaynak kitaplarıdır. Bu nedenle, ders kitaplarındaki veya mesleki kitaplardaki bilgi güvenilirliği ve güncelliği önemlidir. Eğitim sistemindeki en temel sorunlardan birinin ders kitaplarının kalitesi olduğu ve kullanılan kitapların içeriklerinin bilimsel güncelliği sağlaması için bütüncül bir yaklaşımla uzmanlar tarafından elden geçirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Demirel and Kiroğlu, 2020). Mühendislik derslerinde kullanılan ders kitapları veya kaynak kitaplar, konusunun uzmanları tarafından yazılmış, tüm mühendislerin ve mühendislik ğrencilerinin kullanımı için yayınlanmış olmalıdır. Bu şekilde hem dijital hem de basılı yayın olarak sınıf içinde veya ders dışı zamanlarda kullanılmaları mümkün olacaktır. Mesleki kitapların çeşitliliğinin artması, güncelliği ve içeriklerin geliştirilmesiyle desteklenmiş bir eğitim hayatı, çalışma hayatında avantaj getirecektir.

Araştırmanın Amacı

Mühendislik eğitimi alan öğrencilere yardımcı materyal olarak önerilen ders kitapları, tüm mühendislerin kullandığı genel mesleki kitaplardır. Bu kitaplardaki konuların işlenmesinde biçimsel, içerik, fayda ve yazı üslubunu kapsayan kriterlerin veya öğrenme yaklaşımlarının uygulanıp uygulanmadığı belirsizdir. Makine imalat alanında ülkemizin nitelikli iş gücünü büyük oranda karşılayan makine mühendislerinin yükseköğrenimleri süresince yararlandıkları kitapların farklı öğrenme anlayışlarının dikkate alınarak hazırlanmasıyla, eğitimde ve üretimde kalitenin artması sağlanacaktır. Bu araştırmada makine mühendisliği eğitiminde kullanılan ders kitaplarının güncelliğini değerlendirmek, mühendislik meslek kitaplarının önemine ve bugün ki durumuna vurgu yapmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, makine mühendisliği kitaplarında daha güncel ve kapsamlı içeriklerin hazırlanması ve kitap sayısının arttırılması hakkında araştırmacıları teşvik etmesi yönünden farkındalık sağlayacağı düşünölmektedir.

Yöntem

Bu araştırma, veri toplaması doküman incelemesi olarak yapılmış nitel bir çalışmadır. Dokümanların incelenmesinde Türkiye'deki makine mühendisliği eğitiminde mezuniyet için alınması zorunlu kabul edilen Malzeme, Talaşlı ve Talaşsız İmalat derslerini veren ğretim üyeleri tarafından önerilen kaynak kitapları/ders kitaplarının belirlenen ölçütler bağlamında değerlendirilmesi yolu izlenmiştir.

İnceleme; Makine mühendisliği eğitiminde mezuniyet için zorunlu kabul edilen ve ana teması Malzeme ve İmalat Yöntemleri (Talaşlı/Talaşsız) olan derslerle sınırlandırılmıştır. Bu dersler, makine imalat sektöründe gerekli anahtar konuları kapsadığı ve sorumlu yazarın uzmanlık alanı olduğu için seçilmiştir. Çalışmada; makine mühendisliği eğitiminde okutulan

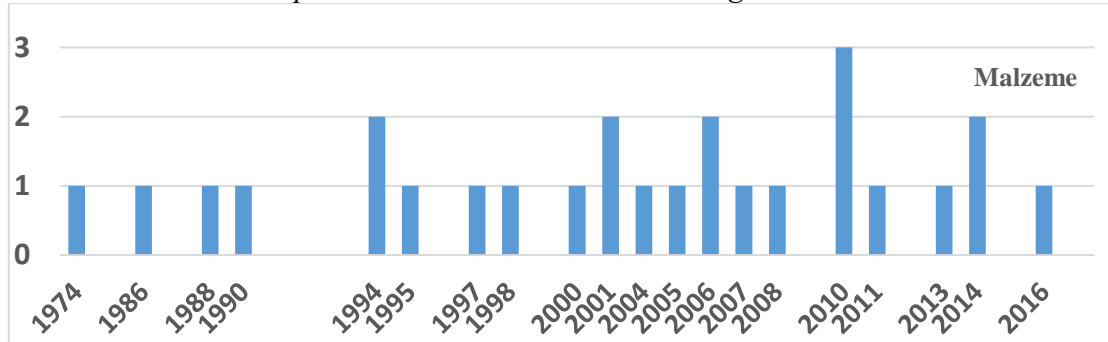
malzeme, talaşlı ve talaşsız imalatı temel alan zorunlu derslerde önerilen kaynak kitapları/referans kaynaklar incelenmiştir. Bu amaçla, ilk olarak, Türkiye’de makine mühendisliği bölümleri başarı sıralamasına göre belirlenmiştir. Araştırma; URAP Araştırma Laboratuvarı’nın yaptığı çalışmadaki (Urapcenter, 2020) ilk 20 üniversite ile sınırlandırılmış ve bu üniversitelerin içinde makine mühendisliği bölümü bulunanlar seçilerek çalışmaya dahil edilmiştir. Ayrıca, Dünya sıralamasında Türkiye’deki en iyi makine mühendisliği bölümlerini gösteren bir başka çalışmadan (Topuniversity, 2020) daha faydalanılmış ve bilgiler diğer araştırmayla (Urapcenter ,2020) birleştirilmiştir. Bütün veriler ışığında seçilen üniversitelerin makine mühendisliği bölümünde okutulan Malzeme ve İmalat temalı zorunlu derslerin içerikleri incelenerek; öğretim üyeleri tarafından öğrencilere önerilen ders kitapları, ilgili ders katalogları (üniversitelerin internet kayıtları) beyanına bağlı olarak basım yıllarına ve basım dillerine göre tespit edilerek kitap sayılarına dikkat çekilmek istenmiştir.

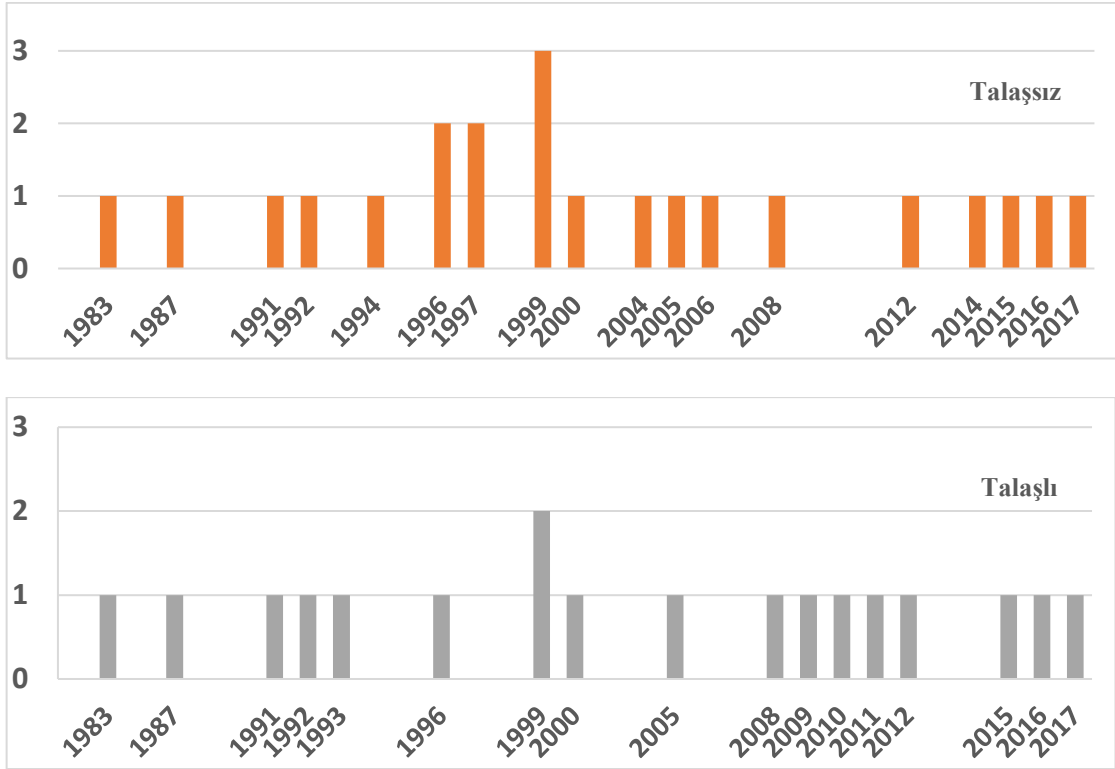
Bulgular

Doküman Analizinden Elde Edilen Bulgular

Üniversitelerin makine mühendisliği bölümlerinde Malzeme, Talaşlı ve Talaşsız İmalat derslerini veren öğretim elemanlarının hazırladıkları, üniversite ders kataloglarında belirtilen ders kitapları basım yıllarına ve yazım dillerine göre incelenmiştir. Ayrıca; Türkçe ve yabancı dilde eğitim veren üniversitelerin kaynak kitap seçimleri yazım dillerine göre ayrı bir tabloda verilmiştir. Aynı yazarların aynı isimlerle yayınladığı kitapların güncellenmiş baskıları, ilk basım yılı (tek kitap olarak) dikkate alınarak tüm tablolardaki verilere uygulanmıştır. Ek olarak, orijinal dili İngilizceden Türkçeye çevrilen kitaplar yabancı kaynak kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu durumda, Malzeme dersi için önerilen 3, Talaşsız imalat dersi için bir çeviri kaynak kitap bulunmaktadır. Tablo 1’de görüldüğü üzere; Malzeme dersi için 26, Talaşsız İmalat için 23 ve Talaşlı İmalat için 18 farklı kitabın, ders kaynağı olarak ilgili öğretim elemanı tarafından önerildiği ortaya çıkmıştır. Bu araştırma; dersin öğretim elemanının kaynak kitap önerileri ile sınırlandığından, kitapların basım yıllarının 1974 ile 2017 arasında değişim gösterdiği görülmektedir. Buna göre; 2000-2017 yılları arasında basılmış kaynak kitapların sayısı 2000 yılı öncesine göre kıyaslandığında sırasıyla Malzeme ve Talaşlı imalat alanında daha fazla, Talaşsız imalat için daha azdır. Bununla birlikte, kitapların 2010 ve sonrasında basılmış olanlarının sayısı çok azdır. Öğrenciye, eski basım yılına sahip kitapların derslerde yardımcı materyal olarak önerildiği Tablo 1.’den açıkça görülmektedir.

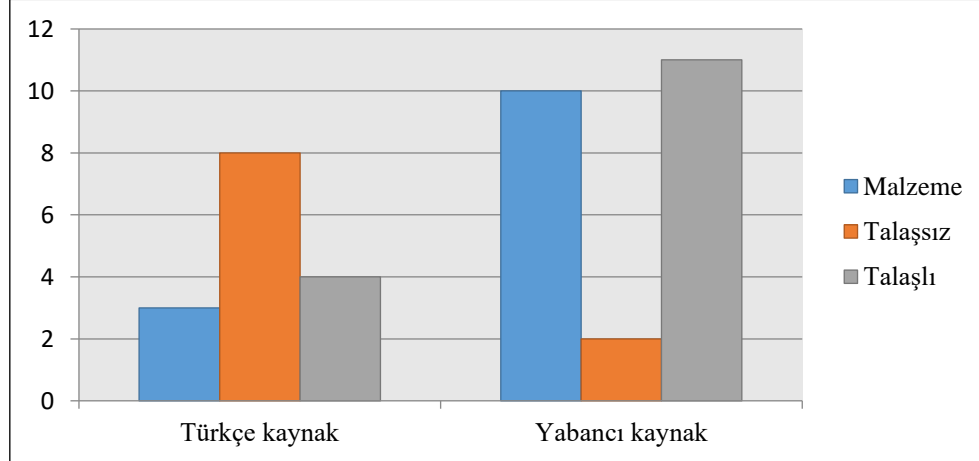
Tablo 1. Ders Kitaplarının Basım Yıllarına Göre Dağılımı

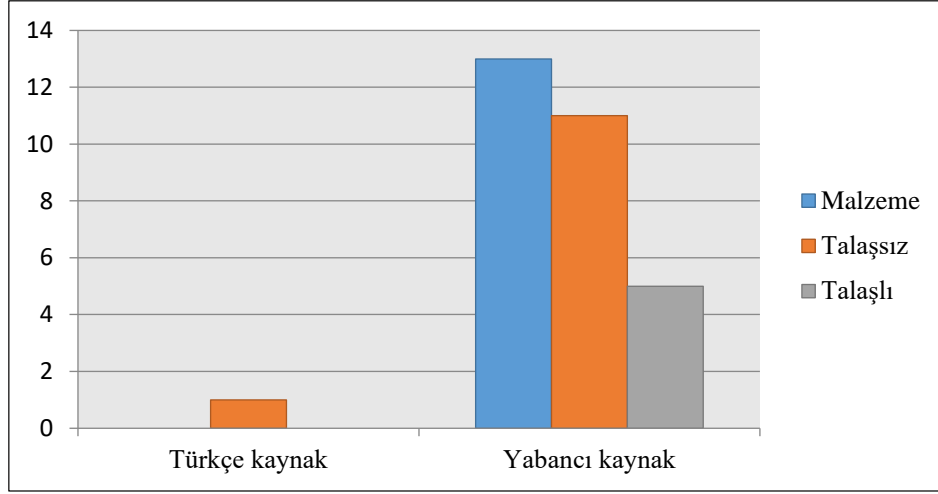
Türkçe eğitim yapılan üniversiteler için malzeme, talaşlı ve talaşsız imalat derslerinde önerilen kaynak kitap sayıları, Tablo 2’ de basım diline göre gösterilmiştir. Eğitim dili Türkçe olmasına rağmen, öğrencilere önerilen yabancı dilde yazılmış kaynak kitap sayısının toplamının Türkçe dilinde basılmış kaynak kitap sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Türkçe Eğitim Veren Üniversitelerde Önerilen Ders Kitap Dağılımı

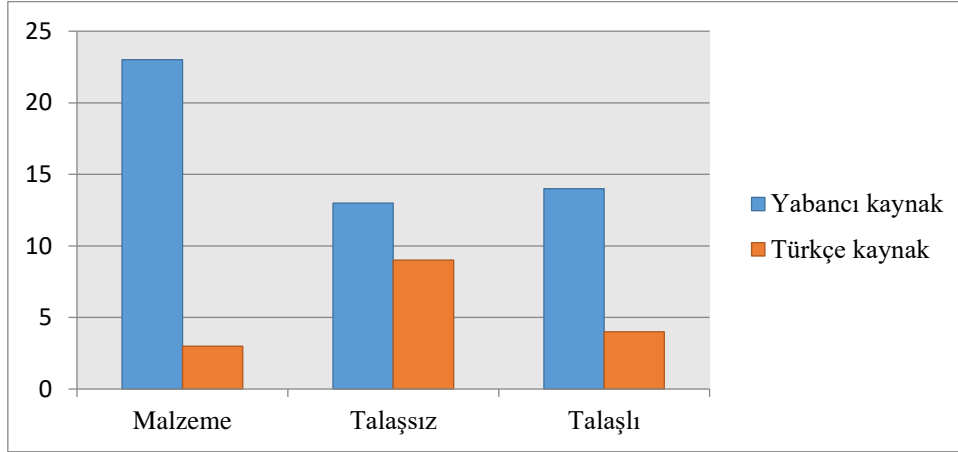
Yabancı dilde eğitim yapan üniversiteler için malzeme, talaşsız ve talaşlı imalat derslerinde önerilen kaynak kitap sayıları, Tablo 3’ de basım diline göre gösterilmiştir. Eğitim dili yabancı dil/ İngilizce olan üniversiteler; talaşsız imalat alanında bir Türkçe kitap önerisinde bulunurken, malzeme ve talaşlı imalat dersleri için sadece yabancı dilde kitap önermişlerdir.

Tablo 3. *Yabancı Dilde Eğitim Veren Üniversitelerde Önerilen Ders Kitap Dağılımı*

Tablo 4’te kaynak kitapların genel dağılımı incelendiğinde; derslerde önerilen yabancı dilde basılmış kaynak sayısının, Türkçe dilinde basılmış kaynak sayısından daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4. *Ders Kitaplarının Genel Dağılımı*

Tartışma ve Sonuç

Mühendislik, günlük yaşantımızda karşılaştığımız birçok sektörü kapsayan ve çıktıları yaşamımızı değiştirme kabiliyetine sahip mesleklerden oluşmaktadır. Bu nedenle mühendislik eğitime özen gösterilmelidir. Her gün yeni bir teknolojik gelişmenin olduğu dünyamızda, mühendislik mesleğinin eğitim basamağının güçlendirilmesi için atılacak birçok adım bulunmaktadır. Teknoloji ve mühendislik eğitimi bir potada eriterek müfredat çalışmalarına ağırlık vermek, konuyla ilgili kavram ve bağlam arasındaki ilişkiyi bilmek gereklidir. Bu konular hakkında kapsamlı çalışmalar (Rossouw, Hacker, and De Vries, 2011; Dearing and Daugherty, 2004; Dym et al. 2006), yapılmakta ve geleneksel mühendislik müfredatının değiştirilmesiyle ilgili yaklaşımlar (Lindsley and Burrows, 2007; Kosky et al. 2006) sunulmaktadır.

Mühendislik öğrencilerinin müfredatı ve öğrenme ortamına uyumlarını anlayabilmek önemlidir (Kolari, Savander-Ranne, and Viskari, 2008). Müfredatın değişmesi; ders içeriklerinin ve yardımcı materyallerin yenilenmesini zorunlu kılacaktır. Mühendislik alanında basılmış kitapların sayısı ve içerik güncelliği, teorik eğitim ile uygulamalı mühendislik teknolojisi arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Teknolojinin sürekli değiştiği bir zamanda, mühendislik eğitim materyallerinin içerik ve sayı açısından aynı kalması öğrenmeyi eksik bırakmaktadır. Bu nedenle, mühendislik eğitiminde faydalanılan eğitim materyallerinden biri olan ders kitaplarının çeşitliliği ve içeriklerinin zenginliği önemlidir.

Mühendislik ders kitaplarının içerikleri; konusunda uzman kişiler tarafından belirlenmeli, yazılmalı ve kontrol edilmelidir. Ders kitaplarının hazırlık aşamalarında, mühendislik alanlarında çalışan profesyonel mühendisler ile akademik ortamda çalışan öğretim elemanlarının fikir alıp vermesi sağlanmalıdır. Böylece; mühendislik sektöründe pratikte uygulanan yeni yöntemlerin, akademik kaynaklara (ders kitapları, ders notları vs.) aktarılması söz konusu olacaktır. İçerik güncel tutularak, ders kaynak kitaplarının eğitime katkısı artacaktır.

Malzeme, talaşlı ve talaşsız imalat endüstrileri; sürekli yeni tekniklerin geliştirildiği ve inovatif malzeme üretim çalışmalarının yapıldığı alanlardır. Bu alanlarda endüstride uygulanan her yeni gelişmenin, öğrencilere en hızlı şekilde yansıtılması ilk olarak öğretim elemanlarının teknolojiyi takip etmesine ve sanayi ortamına uzak olmamasına bağlıdır. Ders veren öğretim elemanının mesleki bilgi birikimi ve ders materyalleri öğrencinin eğitimini geliştirecek en önemli unsurlardır. Buna rağmen; her öğretim elemanının sanayi ile işbirliği olanağı yoktur. Dolayısıyla; alanında uzmanlaşmış insanların mesleki kitaplara güncel yeni konular eklemesi sayesinde eğitime katkı sağlanması ve öğretim elemanının bu konudaki eksikliğini tamamlanması söz konusu olacaktır. Bu araştırmanın sonucu; Türkçe eğitim veren üniversitelerde, yabancı dilde basılmış olan ders kitaplarının ilgili derslerin öğretim elemanları tarafından daha fazla önerildiğini göstermiştir. Şu halde eğitim dilinin Türkçe olduğu bir üniversitede, yabancı dili olmayan öğrencilerin bulunabileceği ve bu öğrencilerin kaynak kitap kullanımından yeterince faydalanamayacağı gerçekçi bir tahmindir. Bu durum, anadilimizde yazılmış mesleki kitapların sayısının artmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Ayrıca; eğitim dilinin Türkçe olduğu bir üniversitede derslerde önerilen yabancı dilde basılmış kaynak sayısının, Türkçe dilinde basılmış kaynak sayısından daha fazla olmasının sebebinin Türkçe dilinde yeterli sayıda mesleki kaynak bulunamaması veya hali hazırda var olan mesleki kitapların da bilgi güncelliğinden emin olunamaması nedeniyle olduğu varsayılmaktadır.

Bu çalışmanın diğer bir sonucu, öğrencilere önerilen en eski kaynağın 1974 tarihli malzeme kitabı olduğunu göstermiştir. Dersi veren akademik personelin kütüphanesinde bulunması olası böylesi eski kaynakların, basımlarının tükenmiş olması veya genişletilmiş yeni basımlarının olmaması öğrencilerin bu kaynaklara ulaşımını da sınırlamaktadır. Ayrıca, eğitimde de endüstri 4.0, toplum 5.0 çağını yakalayabilmek için kitap konularının sürekli güncellenmesi gerekmektedir. Bu sebeple, kitap önerisinde bulunurken derse yardımcı kaynak kitap materyallerinin içeriğinin yeni ve basım yılının mümkün olduğunca güncel verilmesine dikkat edilmelidir.

Aynı konuları içeren mühendislik kitaplarından birini diğerinden farklı kılan özellikler nelerdir? Öğretim elemanlarının ders kitabı önerilerinde bulunurken dikkat ettiği parametreler nelerdir? Aynı öğretim elemanı tarafından yıllarca verilen dersin içeriğinin geliştirilerek yenilenmesi sağlanarak, kaynak kitap önerilerinde değişiklik yapılmakta mıdır? Bu sorulara verilen yanıtlar, öğretim elemanı ve öğrenci arasındaki etkileşimin kazanımı olan yükseköğretimde yakalamak istenilen yüksek kalite standartlarının ilk basamağını oluşturmaktadır ve aynı zamanda ülkemizde mühendislik tabanlı gelişmelerin artışının sağlanması için dikkate alınmalıdır.

Sonuçların genel bir değerlendirmesi yapıldığında, makine mühendisliği eğitiminde önemli olan 3 temel ders için belirli sayıda ders kitapları kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Makine

mühendisliği eğitiminde yeni konuları kapsayan mesleki kitapların basımının desteklenmesi, içeriklerinin uzman kurullar tarafından detaylı incelenmeleri ve ders kitap sayısının artması gerektiği düşünülmektedir.

Öneriler

Akademik araştırmalar yapılırken, makale ve bilimsel yayınların basılmadan önce intihal programlarında incelenmesiyle, olası etik ihlallerinin ve zaman kayıplarının önüne geçilebilmektedir. Bir öneri olarak; denetleyici bir kurul tarafından bu sürecin mesleki kitapların yazım sürecinde uygulanmasıyla, basılan mesleki kitapların içerikleri ve bilimsel değerleri kontrol edilebilecektir. Böylece hem kitabın yazarının hem de okuyucusunun zaman kaybı önlenecek, yazarların daha nitelikli içerikler oluşturmak için yaptıkları çalışmaların sayısı artacaktır.

Kaynakça

- Akgül, A., Uçar, M. Öztürk, M., ve Eki, Z. (2013). Mühendislik Eēitiminin İyileŖtirilmesine Yönelik neriler, Geleceēin Mühendisleri ve İŖgc Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 17 (1), 14-18.
- Atman, C. J., Bursic, K. M. (1996). Teaching Engineering Design: Can Reading A Textbook Make A Difference?. *Research in Engineering Design*, 8, 240-250.
- Dearing, B. M. & Daugherty, M. K. (2004). Delivering Engineering Content In Technology Education: Can The Technology Education Profession Deliver On The Promise Of Technological Literacy For All While Preparing The Secondary School Student For Engineering Education? *The Technology Teacher*, 64 (3), 8-11.
- Demirel, . ve Kıroēlu, K. (2020). Ders Kitabı İncelemesi (Drdnc baskı). *Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık*. doi: 10.14527/9786050370058
- Doēan, B. (2008). Makine Mhendisliēi Eēitiminde Temel Sorunlar ve zmler. *Mühendis ve Makina Dergisi*, 49 (580), 9–12.
- Durwin, C., & Sherman, W. (2008). Does Choice of College Textbook Make a Difference in Students' Comprehension? *College Teaching*, 56(1), 28-34.
- Dym, C. L., Agogino, A. M., Eris, O., Frey, D. D., & Leifer, L. J. (2006). Engineering Design Thinking, Teaching, and Learning. *Journal of Engineering Education*, 94(1), 103-120.
- Genoēlu, M. T., ve Cebeci, M. (1999). Türkiye’de Mühendislik Eēitimi ve neriler. *Mühendislik-Mimarlık Eēitimi Sempozyumu* içinde (ss. 73–80). İstanbul.
- Geren, N., Uzay, ., & Bayramoēlu, M., (2018). Mechanical Engineering And Issues on Teaching Mechanical Engineering Design In Turkey. *International Journal of Technology And Design Education*, 28 (3), 843-866.
- Gynnild, V., Holstad, A. & Myrhaug, D. (2007). Teaching as Coaching: A Case Study of Awareness And Learning In Engineering Education. *International Journal of Science Education*, 29(1), 1-17.
- Kolari, S., Savander-Ranne, C., & Viskari, E. (2008). Learning Needs Time And Effort: A Time-Use Study Of Engineering Students, *European Journal of Engineering Education*, 33, 483-498.
- Kosky, P., Keat, W., Wise, G., & Balmer, R. (2006, June). Developing A Freshman Introduction To Engineering Textbook. *2006 Annual Conference & Exposition*, doi:10.18260/1-2--453.

- Lee, C. S., McNeill, N. J., Douglas, E. P., Koro-Ljungberg, M. E., & Therriault, D. J. (2013). Indispensable Resource? A Phenomenological Study of Textbook Use in Engineering Problem Solving. *Journal of Engineering Education*, 102 (2), 269-288.
- Lindsley, L. & Burrows, V. (2007). Work in Progress: Developing an Online Textbook and Research Tool for Freshman Engineering Design, "Proceedings. *Frontiers in Education. 36th Annual Conference*, 16-17.
- MEB TTKB, (2015). Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf> Erişim tarihi: 27 Mayıs 2021
- Miftari Fetishi, I. (2019). The Role Of Assessment In Teaching Academic Reading- Textbook and Student Assessment. *Knowledge International Journal*, 35(2), 467-472.
- Rossouw, A., Hacker, M. & de Vries, M.J. (2011). Concepts and Contexts In Engineering and Technology Education: An International and Interdisciplinary Delphi Study. *Int J Technol Des Educ* 21, 409–424.
- Sammons, R. B. and Davey, B. (1994). Assessing Students' Skills In Using Textbooks: The Textbook Awareness and Performance Profile (TAPP). *Journal of Reading*, 37 (4): 280-286.
- TDK. (2020). Güncel Türkçe Sözlük. *Güncel Türkçe Sözlük*. 15.04.2020 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Topuniversity. (2020). <https://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2020/engineering-mechanical>. Erişim Tarihi: 24.03.2020
- TÜBA. (2020). http://www.tuba.gov.tr/tr/programlar-ve-projeler/akademi-projeleri/universite-ders-kitaplari-projesi_02.04.2020 tarihinde <http://www.tuba.gov.tr/tr/programlar-ve-projeler/akademi-projeleri/universite-ders-kitaplari-projesi> adresinden erişildi.
- Urapcenter. (2020). http://tr.urapcenter.org/2019/2019_t9.php Erişim Tarihi: 02.04.2020
- Ünsal, Y ve Güneş, B. (2004). Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği Olarak MEB Lise 1. Sınıf Fizik Ders Kitabının Eleştirel Olarak İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 305-321.

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

ISSN 2667-4351

Executive Places of Folk Narratives as "Living Areas": The Sample of Şanlıurfa Region

Ömer Kırmızı¹

Ministry of Education, Erdemli Alata Ortaokulu

ABSTRACT

Research Article

Places have a transformative effect in the relationship that human beings establish with their environment. The relationship between human and place has acquired a nature that transcends physical conditions throughout history. Places that are attributed to humanity in individual and social sense have continued to live in memories as places of memory. In this study, the places where folk narratives are performed in Şanlıurfa region are discussed. In the region where traditional culture is relatively preserved, it has been determined that there are unique environments / places such as traditional song nights, mountain camping, agha rooms, village rooms and condolence houses in which folk narratives are performed. In the compilations made in these places, it has been observed how effective these places were in making folk narratives sustainable. It has been determined that these places observed during the field research has contributed to the narrative culture in the region and has constituted the basis for the preservation and sustainability of this culture. It can be said that today, where folklore products are evaluated with a context-centered perspective, local places display an original appearance.

Received: 17.05.2021
Revision Received:
28.05.2021.
Accepted: 30.05.2021
Published Online:
31.05.2021

Key Words: Folklore, folk narratives, place, Şanlıurfa.

¹ Corresponding author:

phD

omerkrnz@hotmail.com

Orcid: 0000-0003-3393-6043

Halk Anlatılarının “Yaşam Alanı” Olarak İcra Mekânları: Şanlıurfa Yöresi Örneği^{1*}

Ömer Kırmızı¹

Milli Eğitim Bakanlığı, Erdemli Alata Ortaokulu

ÖZ

Araştırma MAkalesi

İnsanoğlunun çevresiyle kurduğu ilişkide mekânların dönüştürücü bir etkisi vardır. İnsan ile mekân arasındaki ilişki tarih boyunca fiziki şartları aşan bir mahiyet kazanmıştır. Bireysel ve toplumsal anlamda insanoğlu için önem atfedilen mekânlar hafıza mekânı olarak belleklerde yaşamaya devam etmiştir. Bu çalışmada Şanlıurfa yöresinde halk anlatılarının icra edildiği mekânlar ele alınmıştır. Geleneksel kültürün nispeten muhafaza edildiği yörede, halk anlatılarının icra edildiği sıra geceleri, dağ yatıları, ağa odaları, köy odaları ve taziye evleri gibi özgün ortamların/mekânların olduğu tespit edilmiştir. Bu mekânlarda yapılan derlemelerde, halk anlatılarının sürdürülebilir kılınmasında söz konusu mekânların ne kadar etkin olduğu gözlemlenmiştir. Saha araştırması yapılırken gözlemlenen bu mekânların yöredeki anlatı kültürüne katkı sağladığı, bu kültürün korunmasına ve sürdürülebilir kılınmasına zemin teşkil ettiği tespit edilmiştir. Folklor ürünlerinin bağlam merkezli bakış açısıyla değerlendirildiği günümüzde yöre mekânlarının özgün bir görünüm sergilediği söylenebilir.

Alınma Tarihi:
17.05.2021
Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi: 28.05.2021.
Kabul Edilme Tarihi:
30.05.2021
Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi: 31.05.2021

Anahtar Kelimeler: Folklor, halk anlatıları, mekân, Şanlıurfa

* Bu makale, Mersin Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda yazar tarafından sunulan “*Şanlıurfa Efsanelerinin İcra Bağlamı ve İşlevleri*” adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Dr.

omerkrnz@hotmail.com

Orcid: 0000-0003-3393-6043

Giriş

Mekân, kevn (varoluş) ile aynı kökenden gelmektedir. Kevn kelimesi ise “olmak, meydana gelmek, sonradan olmak, zamansız ve devamlı olmak, belli bir şekilde girmek ve varlık” gibi anlamlara gelmektedir. Giddens mekânı; en iyi biçimde coğrafi olarak konumlandırılmış toplumsal eylemin fiziksel ortamı fikri ile kavramsallaştırır (Bağlı, 2010, s.157). Türkçe Sözlük’te “Yer, bulunulan yer; ev, yurt” (<https://sozluk.gov.tr/>) olarak tarif edilen mekân; bu çalışmada halk anlatılarının üretildiği, icra edildiği ve nakledildiği dağ yatağı ve sıra gecesi yapılan yerler ile köy odası, ağa odası, taziye evi olarak kullanılan mekânlar olarak değerlendirilmiştir. Sayılan bu mekânlar, sözlü halk ürünlerinin icra edildiği doğal ortamlar ve informal aktarmanın gerçekleştiği ortak mekânlardır.

“Sözlü şiir” ve “sözlü nesir” halinde iki temel bölümden oluşan sözlü edebiyat geleneğinde; geleneksel tahkiye teknik ve üsluplarını kullanarak meydana gelen, birebir iletişim ortamlarında etkileşim yapısı içinde oluşan ürünlerin tamamı, sözlü geleneğe “halk nesri” ürünleri olarak adlandırılmaktadır (Taşlıova, 2006, s. 165). Kolektif bir bilincin ürünü olan halk nesri ürünleri, tarihî süreç içerisinde geçirdiği değişimler ve dönüşümlere rağmen varlığını günümüzde sürdürebilmişlerdir.

Türk halk kültüründe halk anlatılarının icrasına zemin hazırlayan icra ortamları/mekânları; halk anlatılarının yaratılmasına, icrasına, aktarılmasına ortam hazırlayarak kültürel sürekliliğin sağlanmasına katkı sunmuştur. Bir halk anlatısının icrası için icracı, dinleyici, zaman gibi bağlam unsurları kadar sözlü kültür ortamına ev sahipliği yapan mekânlar da folklor ürünlerinin sürekliliğine zemin oluşturması açısından önem arz etmektedir. Peter Burke “Kültürün herhangi bir parçasını anlayabilmek için, onun fiziki ve toplumsal bağlamını, kamusal veya kişisel, iç veya dış çevresini içeren bir ortama yerleştirmeliyiz, çünkü bu fizikî alan, içinde olup bitenleri yapılandırmamıza yardım eder.” (Burke, 1996, s. 127-128) ifadesiyle kültürel faaliyetlerin anlamlandırılmasında mekânın rolüne dikkat çeker. P. Nora da kolektif bellek ile mekân arasında semboller, göstergeler ve birtakım temsiller gibi somut izler yoluyla kişinin zihninde tarihî ve kültürel değerlerin bir mekân belleği oluşturduğunu vurgular.

Folklorun geleneksel bağlamında icra edildiği, yeniden yaratılıp aktarıldığı kültürel mekânlar, folklorun ürün merkezli bakış açısının bağlam merkezli bakış açısına evrilmesiyle daha büyük önem kazanmıştır. UNESCO’nun, kültürün sürdürülebilir olmasında en önemli dayanaklardan biri olarak tarif ettiği mekânlar, somut olmayan kültürel mirasın doğal ortamında korunmasına katkı sağlar.

M. Öcal Oğuz, sözlü kültür ortamını “metnin yaşam alanı” olarak tarif eder. Metnin yaşam alanı, anlatıldığı yüzyıl, anlatıldığı coğrafya, anlatıldığı sosyal, dinsel veya etnik çevre, anlatıldığı zaman dilimi, anlatılış gerekçesi, anlatıcı kimliği ve dinleyici-anlatıcı ilişkiler düzeni her metni kendi yaratıldığı anlatım ortamında anlamlı kılmaktadır (2000, s. 106).

Bir halk bilgisi ürününün kendi geleneksel bağlamında ve bu ürünün sahibi olan halk grubu tarafından yaratılmasının, yeniden yaratılmasının veya tekrarlanmasının söz konusu olduğu ortama doğal ortam denmektedir (Ekici, 2013, s. 67). Bir düğünde çekilen halay veya bir âşığın köy kahvehanesinde icra ettiği bir halk hikâyesi kendi doğal bağlamında anlam kazanır ve yine bu bağlamda işlevini yerine getirmiş olur. Bağlamından izole edilerek, geleneksel mekânları dışında birçok sebebe bağlı olarak yeniden yaratılan ürünler doğal değil yapay mekânlarda yaratılmış olurlar (Bayraktar, 2014, s. 28).

Ayrıca mekân, sözlü kültür ürünlerinin aktarımında ve gösteriye dayalı icrâların gerçekleştirilmesinde “engelleme” ya da “kolaylaştırıcı” etkiye sahiptir. Bu durum sohbet toplantıları merkezinden ele alındığında, gösterinin yapıldığı/yapılacağı yer sürekli icrânın gerçekleştirildiği mekân olduğu zaman doğal bir ortamda sohbet icrâ edilebilir. Fakat farklı bir mekânda özellikle gösteri amaçlı yapılan toplantıların mekânları yapay ve sipariş üzerine tertip edilen ortamlar olmasından dolayı böyle yerlerde icrâ doğal seyrinde yapılamamaktadır.

Bu şekilde olduğunda ise icrânın zamanı ve süresi değişmekte, içeriği kısılmakta ve normal seyirinden biraz da olsa uzaklaşmaktadır (Atlı, 2016, s. 982-983).

Bu çalışmada Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Şanlıurfa'da sözlü halk kültürü ürünlerinin icra edildiği mekânlar kategorik olarak tanıtılıp değerlendirilmiştir. Yörede geleneksel hayat tarzının kırsal kesimlerde devam ettirilmesi, tarım ve hayvancılık gibi uğraşlar kadar şehir merkezindeki kültürel mahfiller de sözlü kültür ürünlerinin üretilip aktarımına imkân tanımaktadır. Günümüzde teknolojik gelişmeler başta olmak üzere gündelik hayatta gerçekleşen değişim ve dönüşümler bu mekânları ve mekânlarda icra edilen faaliyetleri de dönüşüme uğratmıştır. Ancak güçlü bir gelenekten beslenen bu mekânlar günümüzde de varlıklarını korumaktadır. Bu bağlamda inceleme alanı olan Şanlıurfa yöresinin tarihî ve sosyokültürel özellikleri itibarı ile betimlenmesi, yöredeki icra mekânlarının kültürel olarak beslendiği zemini ortaya koyması açısından önemlidir.

Şanlıurfa

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Şanlıurfa, tarihi süreç içerisinde birçok kültüre ev sahipliği yapmış kadim bir şehirdir. Halk arasında "Peygamberler Şehri" olarak bilinen yörenin geçmişi, arkeolojik kazıların devam ettiği Göbeklitepe'ye dayanılarak 12 bin yıllı tarihlenmiştir (Schmidt, 2018, s. 7).

Geçmişte Ur, Edessa, Urhai, Ur-Salem (Paydaş ve Ekinci, 2008, s. 1) isimleriyle bilinen Şanlıurfa; Emeviler, Abbasiler, Bizans, Selçuklular, Haçlı Kontluğu, Zengiler, Akkoyunlular, Safeviler ve Osmanlıların hâkimiyet alanı olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması ve akabinde imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesine dayanılarak işgal edilen Şanlıurfa, destansı bir kurtuluş mücadelesi ve milis kuvvetlerin üstün gayretleriyle 11 Nisan 1920'de düşman işgaline son vermiştir (Tanık, 2019, s. 9). Urfa halkının bu kurtuluş mücadelesi uğruna gösterdiği azim TBMM tarafından 1983 yılında şehre "Şanlı" unvanının verilmesi ile takdir edilmiştir. Ayrıca Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşunun 96. yıldönümüne denk gelen 2016 yılında yöre milletvekillerinin çalışmaları neticesinde Şanlıurfa'ya istiklal madalyası verilmiştir.

Şanlıurfa, tarihi yönü kadar sosyokültürel dokusunun özgünlüğü ile dikkat çeken şehirlerimizden biridir. Yörede birçok etnik ve dinî grup bir arada ve huzur içerisinde yaşamaktadır. Bu bağlamda Türkmenler, Kürtler, Araplar, Zazalar ile Sünniler, Aleviler, Ezidîler gibi etnik ve dinî gruplar yörede yaşamaktadır. Şanlıurfa'nın kırsal kesimlerinde tarım ve hayvancılık temel geçim kaynağıdır. Her iki uğraş da insanların zaman zaman bir araya gelmesine, çeşitli mekânlarda buluşmalarına zemin hazırlayan ekonomik uğraşlardır. Yörenin kırsal kesimlerinde en önemli sosyal dayanışma kaynağı aşiretlerdir. Üyelerinin akrabalık bağı ile birbirine bağlandığı aşiretler; sosyal, dinî ve siyasal alanda üyelerinin beraberliğini pekiştirmek amacıyla çeşitli ortamlarda birtakım toplantılar düzenlenmektedir. Şanlıurfa'da gündelik hayatın bir parçası haline gelen bu toplanmalar kültür aktarımının ve sözlü kültür ürünlerinin icrasına da kaynaklık etmektedir.

Şehir merkezinde ise farklı bir sosyokültürel bağlamın etkisiyle insanlar belirli mekânlarda toplanmaktadır. Şehir kültürü ve buna bağlı olarak tempolu bir hayat eşliğinde yaşamını devam ettiren yöre insanları, özellikle müzik icrası ile beraber sıra geceleri ve dağ yatılarında bir araya gelmektedirler. Gerek şehir merkezinde gerekse de kırsal kesimlerde insanların bir araya gelmesini sağlayan mekânlar, yöreye özgü olmanın yanı sıra geleneksel kültür bağlamında doğal toplanmaların ve icraların oluşmasına zemin hazırlamışlardır. Etnik yapı, kültürel yapı ve ekonomik faaliyetler gibi değişkenlerden ötürü kırsal kesimde ve şehir merkezinde farklılık gösteren bu mekânlar aşağıda tanıtılıp değerlendirilecektir.

Sözlü Kültür Ürünlerinin İcra Edildiği Şanlıurfa'daki İcra Mekânları

Şanlıurfa'da halk anlatılarını icra eden kişiler, farklı sosyokültürel ortamların etkisiyle yetişirler. Şehir kültürü ve buna bağlı olarak şehre özgü toplanma/icra mekânları ile kırsal

kesimlere özgü toplanma/icra mekânları çeşitli açılardan birbirinden farklılık göstermektedir. Çalışmamızda bu ortamlar “şehirdeki icra ortamları” ve “kırsal kesimdeki icra ortamları” olmak üzere iki grupta değerlendirilmiştir.

Şanlıurfa halk kültüründe şehir merkezine özgü iki icra mekânından bahsetmek mümkündür. Bunlar; dağ yatağı ortamları ve sıra gecelerinin yapıldığı mekânlardır. Şehir kültürü içerisinde yetişen farklı sosyoekonomik ve sosyokültürel gruplara mensup kişilerin bir araya geldiği bu ortamları şu şekilde detaylandırmak mümkündür:

Dağ Yatıları

Şanlıurfa’ya özgü bir toplanma ve eğlence ortamı olan dağ yatıları; yılın ilkbahar ve yaz mevsimlerinde 5-20 kişi arasında değişen bir arkadaş grubunun şehir merkezi civarında bulunan dağlardaki mağaralara gidip kalması ve grubun bu süre içerisinde yeme-içme, müzik ve eğlence gibi çeşitli faaliyetler yaptıkları toplanma şeklidir. Dağ yatağına hafta sonu gidilebileceği gibi hafta boyunca da gidilebilir. Buna göre kalınacak mağaranın tefrişatı dağ yatağına kalacak kişilerin görevlendirdiği bir kişi tarafından yapılır. Bu görevli grup üyeleri arasında toplanan parayla et, mangal, kömür gibi malzemeler ile mutfakta kullanılacak araç-gereci temin eder. Çul, kilim, keçe, yastık, minder gibi eşyalar dağ yatağına katılacak kişilerin evlerinden getirilir. Haftalık kalanlar sabah işlerine gidip akşam mağaraya döner. Dağ yatağına katılanlar içerisinde çeşitli enstrümanlar çalan kimseler mutlaka bulunur. Heterojen bir yapı gösteren grup üyeleri, yetenekleri ölçüsünde müzik icrasına katılır. Aynı dağda bulunan farklı mağaralara gelen gruplar arasında karşılıklı hoyrat okuma ve birbirlerine nazire yapma yarışmaları yapılır. Dağ yatılarında müziğin yanında masal, efsane, hikâye ve fıkra gibi anlatı türleri de icra edilir. Bilhassa müziğe ara verilen zamanlarda sohbet halkasının tecrübeli ve güngörmüş kişileri, herhangi bir konu veya kavramı vesile kılıp efsaneler anlatır. Sohbetin bağlamına göre genellikle peygamberler, yiğitlikleriyle yörede nam salmış kişilerle ilgili efsaneler dağ yatılarında anlatılan efsanelerin kahramanlarını teşkil eder (K.K.1, K.K.12).

Dağ yatıları şehrin yüksek kesimlerinde bulunan Akabe, Dedeyin Serinci (Dede’nin Sarnıcı), Mance Deresi, Sinek Yaylası, Nemrut’un Tahtı gibi yerler ve tarihi mağaralarda yapılmaktadır. Geçmişte şehir merkezi dışında bulunan ancak günümüzde artan nüfusla beraber imara açılan Devteşti, Topdağı, Direkli gibi yerlerde de dağ yatıları yapılmıştır. Bu mekânların şehir dışında olması müzik icrası, yeme içme ve oyun gibi faaliyetlerde grup üyelerine bir serbestlik tanımaktadır. Günümüzde kiralama yoluyla Millî Emlak’tan kiralanan mağara sayısının yüzü geçtiği tahmin edilmektedir.

Sıra Geceleri

Sıra gecesi veya halk arasında sıra gezmesi olarak da adlandırılan bu gelenek; sıra arkadaşı olarak tabir edilen kişilerin her hafta bir kişinin evinde veya o kişinin kiraladığı bir han odasında toplanarak müzik, yeme içme, oyun gibi aktivitelerle şekillenen içerisinde “başkan, kasa, oturma düzeni, ceza” gibi kural ve kalıplar barındıran mahallî bir toplanma ortamıdır. Bu gecelerde müziğin yanı sıra memleket meseleleri, siyaset, dinî konular, gündelik hayat, sıraya katılan kişilerin problemleri konuşulur. Günümüzde icra bağlamı değişen bu gecelerin müzikte usta-çırak ilişkisi, yöresel yemekler, mahallî kıyafetler ve Urfa ağzı gibi hususiyetleri itibarı ile geleneksel bir yapısı vardır. Bu gecelerdeki müzik ve diğer anlatı türlerinin icrasında ustadan çırağa, büyükten küçüğe doğru giden bir seyir vardır. Gecelere yeni katılanlar veya gençler, ustaların bir eseri nasıl icra ettiğini; bir efsane, hikâye veya fikrayı nasıl anlattığını gözlemleyerek deneyim kazanırlar (K.K.15, K.K.9).

Sıra geceleri, özellikle televizyon gibi elektronik aygıtların devreye girmesiyle beraber ülke çapında yaygınlaşıp bilinir hale gelmiştir. Şanlıurfa’da müzik icralarına dair bilgilerin öğrenildiği, pekiştiği ve süreklilik kazandığı sıra geceleri; günümüzde konukevi ve otellerde kültür endüstrisinin bir parçası haline gelmeye başlamış ve bu gecelerdeki “eğlence” faktörü

sıra gecelerinin diğer işlevlerini gölgede bırakmıştır. Bu bağlamda yöre kamuoyunda bu gecelerin yozlaştırıldığına ve geleneksel bağlamından koparıldığına dair tartışmalar sürmektedir. Özellikle içki, dansöz ve kadınların katılımı gibi hususlar bu tartışmaların odak noktasını oluşturmaktadır. Ancak gerek geçmişte gerekse de günümüzde doğal icra mekânlarında yapılan sıra gecelerinin âdap ve erkân öğrenme, dayanışma ve yardımlaşma, bilgilenme gibi birçok işleve sahip olduğu tespit edilmiştir.

Şanlıurfa'da gerçekleştirilen sıra geceleri grup üyelerinin evlerinde veya sırası gelen grup üyesinin kiraladığı bir handa gerçekleştirilmektedir. Geçmişte Gümrük Hanı, Mençek Hanı, Barutçu Hanı gibi hanlar bu amaçla kiralanmıştır. Günümüzde şehirleşme ve apartman hayatı başta olmak üzere çeşitli faktörlerin etkisiyle, bu gecelerin “bağ evi” olarak tabir edilen şehir merkezine yakın köylerde de yapıldığı tarafımızdan gözlemlenmiştir.

Şanlıurfa'nın kırsal kesimlerinde yaşayan insanların halk anlatılarını icra ettikleri mekânlar, şehirde yaşayan insanların devam ettikleri mekânlardan farklılık göstermektedir. Aldıkları formal ve informal eğitim, günlük meşgul oldukları işler ve içinde büyüdükleri sosyoloji kırsal kesimlerde yetişen bireylerin farklı kişilik özelliklerine sahip olmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda kırsal kesimlerdeki icra mekânlarını/ortamlarını üçe ayırmak mümkündür.

Ağa Odası

Oda kelimesi Türkçenin erken dönem sözlü ve yazılı metinlerinden bu yana görülür. Türklerin konar-göçer ve yerleşik hayata geçiş süreçlerinde otağ/oda, önemli bir kültürel bellek ortamı olmuştur. Çadırın, mesken olarak eve dönüşüm sürecinde oda, gündelik hayatın merkezi olmuş ve kültürel açıdan önemli işlevleri yerine getirmiştir. Özellikle geleneksel toplum yapısı içerisinde insanların bir araya geldiği bir sosyal paylaşım alanı olarak oda, eğlence kültürünün de önemli bir parçasıdır (Avcı, 2000, s. 1523).

Şanlıurfa'nın kırsal kesimlerinde toplum yapılanması, baba tarafından akraba olan ailelerin beraberliği esasına dayanan aşiret yapısına dayanır. Her aşiretin başında bulunan ve aşiretin siyasi tercihlerinden aşiretler arası münakaşalarda tavır almaya kadar varan bir çizgide karar verme merciinde bulunan ağası veya ağaları vardır. Aşiretteki bir kişinin ağa olabilmesinin temel şartları arasında yönettiği insanlar üzerinde maddi ve manevi bir nüfuza sahip olması ve bir oda sahibi olması gibi gereklilikler vardır. Kastedilen bu oda bazen evin diğer bölümlerinden bağımsız bazen de evin diğer bölümlerine bitişik olsa da kapısı ayrı olan bir odadır. Ağa odaları normal zamanlarda aşiret mensuplarının ağanın yönetiminde toplanıp tarım, hayvancılık ve diğer uğraş alanlarıyla ilgili sohbet ettikleri yerlerdir. Ağalık sistemi her ne kadar ekonomik bir sınıf ayırımına dayansa da bu odalarda ağa dışında en çok konuşan ve tecrübe aktaran kişilerin başında ağaların çobanları gelir. Yaşlarından ve farklı ağaların yanındaki hizmetlerinden kaynaklanan tecrübeleri zaman zaman çobanların ağalara dahi herhangi bir konuda nasihat verme hakkını verir. İşte bahsi geçen bu ağa odalarında ağa, çoban ve odaya devam eden diğer aşiret bireyleri sohbet ortamında efsaneler başta olmak üzere halk hikâyeleri, fıkralar, anekdotlar gibi halk anlatılarının her çeşidini bildikleri ölçülerde icra ederler (K.K.1).

Ağa odaları, kahvehanelerin neredeyse hiç bulunmadığı Şanlıurfa'nın kırsal kesimlerinde en önemli toplanma mekânlarından biridir. Bu odalardaki oturma ve sohbet belli bir hiyerarşik düzende ve kültürel devamlılığın sağlanması gayesiyle gerçekleştirilir. Özellikle kış aylarında ekonomik faaliyetlerin diğer aylara nispetle azalması ağa odalarındaki yoğunluğun sebebidir. Yine kış aylarında ağa odalarında verilen yemekler ile çiğköfte ikramları ağa odalarında sözlü halk kültürü ürünlerinin icrasına zemin hazırlamaktadır.

Köy Odası

Köy odası aynı aşirete mensup kişilerin yaşadığı köylerde de bulunabilmek şartıyla daha çok farklı aşirete mensup ailelerin veya farklı etnik kökenden gelen insanların yaşadığı köylerde toplanma veya köye gelen misafirleri ağırlamaya tahsis edilmiş mekânlardır. Giderleri genellikle köyün muhtarı tarafından karşılanan köy odaları, köyün sorunlarının konuşulduğu, köye gelen memur veya siyasetçilerin ağırlandığı yerlerdir. Bunun yanında köydeki her yaştan erkeğin genellikle akşamları toplanıp sohbet ettikleri mekânlardır. Köy odalarında toplanmanın belirli bir zamanı veya hiyerarşik düzeni yoktur. Her yaş grubundan insanların toplandığı bu mekânlarda köyün güngörmüş yaşlıları sohbet eder, efsane, hikâye ve fıkra gibi anlatılar icra ederler (K.K.11, K.K.5).

Yöredeki köy odaları geçmişten günümüze eğlence başta olmak üzere siyasi toplantılar, dinî günler, düğün veya kına gecesi merasimleri gibi gerekçelerle insanların bir araya geldikleri yerlerdir. Geniş bir oda olarak genelde köyün merkezinde inşa edilen bu mekânlar, her yaştan grupların kullanımına uygun olmakla beraber muhtar ve köyün ileri gelenlerinin denetiminde işlev görmektedir.

Günümüzde mahallî idarelerin neredeyse her köye taziye inşa etmesi köy odası geleneğine ihtiyaç bırakmamış, köy odalarındaki işlevin taziye evlerine geçmesine neden olmuştur. Bu bağlamda son yıllarda köy odaları inşa edilmemekte, var olanlar da kaderine terk edilmiş vaziyettedir.

Taziye Evleri

Şanlıurfa'da; ölen bir kişinin yakınlarını teselli etme, onlara destek olma ve acılarını hafifletme anlamlarına gelen taziye; birçok mahallî geleneğin sergilendiği, toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin önemli göstergelerindedir. Geçmişte, ölen kişinin toplumsal konumuna göre haftalarca süren ve mevsime göre ölenin evinde ya da "kon" adı verilen büyük çadırlarda yapılan taziyeler; günümüzde din adamları, kanaat önderler ve STK'lerin çabalarıyla üç günle sınırlandırılmıştır. Geçmişte, ölen kişinin taziyesinde vefat edenin akrabalarından aile mensupları ile köydeki her aileden birer kişinin sürekli olarak bulunması âdettendi. Diğer köylerde veya uzakta olan tanıdıklar ise taziyeye ilk zamanlar ve taziyenin bittiğini ifade eden son gündeki yemeğe katılırlardı. İşte bu taziye ortamlarında taziyeye katılan din adamları ve köylerin güngörmüş ileri gelenleri ibret alınması gereken hadiselerin yanında masallar, hikâyeler, dinî efsaneler de anlatarak içinde buldukları ortamın bağlamına göre dünyanın geçiciliği, ahiretin asıl yurt olduğu gibi konuları işlerlerdi (K.K. 7).

Günümüzde taziye evi olarak mahallî idareler veya köylülerin bütçesiyle yapılan binalar, taziyeye gelen kişilerin oturacağı büyük bir salon ve misafirlere ikramların hazırlanacağı küçük bir oda şeklinde inşa edilmektedir. Taziyeler dışında da sohbet etme veya düğün, sünnet merasimi, siyasi toplantı gibi çeşitli sebeplerle kullanılan taziye evleri; kırsal kesimlerde halk anlatılarına ev sahipliği yapan önemli mekânlardandır.

Sonuç ve Tartışma

Halk kültürü ürünleri anlatıcı, dinleyici, zaman ve mekân gibi bağlam unsurlarının etkisiyle şekillenir. Bu unsurlardan herhangi birinin değişimi, anlatı sonrasında ortaya çıkacak metinde de muhtemel bir değişimi beraberinde getirecektir. Bağlamsal teorilerin temel paradigmalarından olan bu durumu sözlü kültür ortamında anlatılan türlerde gözlemlemek mümkündür.

Anlatı türleri ve gösteriye dayalı icrâların geleceğe aktarılmasında sözlü kültür ortamları yani mekânlar önemli bir işleve sahiptir. Folklor olayı daha evvel öğrenilmiş, zihinde kalıplar hâlinde tutulan, değişmez metinler/gösterimler ve birimlerden oluşmaz. Sözle verilen veya her seferinde yeniden icrâ edilen bir gösteri olduğu için her zaman kişisel ve

sosyal değişkenler içerisinde ortaya çıkar. Dille aktarılan ve yeniden gösterilen bu folklor olayı, durağan değil değişkendir ve üstelik olayın yer aldığı sosyal çevrenin dinamikleri ile gösterime gelir. Bu dinamiklere göre folklorun mesajı, şekli, gösterimi, işlevi ve nakışları değişerek ortaya çıkar (Azdovski, 1992, s. 32).

Tarihi süreç içerisinde mekânın “bilgi tutucu ve deneyim saklayıcı” yönünü yanını fark eden insan, geçmişten bu yana onu, unutmaya karşı direnç olarak kullanmıştır. Bu süreçte kuşaktan kuşağa aktarılan tarih, “sürekli yeniden yorumlanmış” ve tarihsel bellek, “nesnelerin, mekânların ve anıtların içinde erimiştir (Avcı, 2020, s. 1523

İnsanın bireysel tutumlarıyla küresel etkileşime daha açık olmasına karşılık, kültürün korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından kültür mekânlarının UNESCO yaklaşımları açısından daha işlevli olduğu görülecektir. Bu mekânlar, doğum, sünnet, evlenme, ölüm gibi geçiş ritüellerine bağlı olabileceği gibi, cami, türbe, yatır, mezarlık, hıdırlık, bayram yeri gibi halk inançlarına veya bağ bozumu, yayla şenliği, köy yaşantısı gibi halk hayatına yönelik olabilir (Oğuz, 2007, s. 32).

Sözlü kültür ortamında icra edilen masal, efsane, menkâbe, halk hikâyesi, fıkra gibi türlere ev sahipliği yapan kültürel mekânlar; folklorun bağlam merkezli bakış açısının yaygınlaşmasına paralel olarak büyük önem kazanmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda Şanlıurfa'daki halk anlatılarının icra edildiği ortak mekânlar ele alınmıştır. Folklorun üretildiği yerler olarak kültürel mekânlar bu bakımdan son derece önemli hale gelmektedir. Kültür aktarımında ustalar ve mekânların önemi, kentleşme, teknolojik gelişme, küreselleşme gibi olguların kültürel süreklilik ve çeşitlilik konusundaki olumsuz etkileri nedeniyle daha da öne çıkmaktadır (Oğuz, 2007, s. 21-32).

Kuşkusuz çalışmada verilen mekânların yanı sıra halk anlatılarının icra edildiği değirmen, köy bakkalı, dere boyu, cami avlusu, kahve gibi ortamlar da ortak mekânlar olarak değerlendirilebilir. Ancak geleneksel ve sürdürülebilir olmalarından dolayı Şanlıurfa'daki icra mekânları/ortamlarını “şehirdeki icra ortamları” ve “kırsal kesimdeki icra mekânları” şeklinde ayırmayı uygun bulduk.

Çalışmada tanıtılan icra mekânlarının en dikkat çekici yönlerinden biri ortak ve eril mekânlar oluşudur. Cinsiyet bazlı değerlendirildiğinde kadınların katılmadığı bu toplanma mekânlarının erkeklere özgü olduğu söylenebilir. Bu mekânlar sohbet toplantıları dışında dahi sadece erkeklerin kullanımına tahsis edilmiş mekânlardır.

Toplumsal hayatta meydana gelen değişim ve dönüşümlerin Şanlıurfa'daki icra mekânlarının yapısını ve fonksiyonunu değiştirdiği de tarafımızdan gözlemlenmiştir. Örneğin son yıllarda özellikle mahallî idareler tarafından birçok köye inşa edilen taziye evleri, köylünün ortaklaşa yaptığı ve kullandığı köy odası geleneğine sekte vurmuştur. Adı taziye evi olmasına rağmen bu yapılar köy odalarının bütün fonksiyonlarını da yerine getirmektedir.

Şanlıurfa'daki icra mekânlarında tespit edilen hususlardan biri de bu mekânlarda içki tüketiminin olmamasıdır. Bu durumun gerçekleşmesinde içkinin zararları, kamuya açık yerlerde tüketilmesinin uygun olmaması ve yörede hüküm süren muhafazakâr yaşam tarzından ötürü içki içmenin “günah” ve “ayıp” olarak telakki edilmesinin rolü büyüktür.

Kültürel süreklilik dikkate alındığında bir halk anlatısının yayılması, tekrarlanması veya yok olmasında ritüel mekânın önem arz ettiği görülecektir. Mekânını kaybeden bir anlatının kuşaklar arası varlığını sürdürmesi mümkün değildir. Bu itibarla Şanlıurfa'daki anlatı geleneğinin güçlü bir şekilde günümüzde de devam etmesinde çalışmamızda vurgulanan mekânlar katkısı yandsınamaz bir gerçektir.

Kaynakça

- Akbıyık, A., Kürkçüoğlu, S. (1990). *Folklor (Halkbilim) ve Şanlıurfa*, ŞURHOY Yayınları-1, Şanlıurfa.
- Atlı, S. (2016). Türkiye'deki Geleneksel Sohbet Toplantıları, (Yayımlanmamış doktora tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Avcı, C. (2020). Kültürel Bellek Mekânı: Barak Odası ve Geleneği, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* Sayı: 9/4 2020 s. 1519-1533.
- Azadovski, M. (1992). *Sibirya'dan Bir Masal Anası* (Çeviri: İlhan Başgöz), Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Bağlı, M. (2010). Mekân ve Medeniyet İlişkisi Bağlamında Birlikte Yaşama Alanları, *Türkiye'de Birlikte Yaşama Kültürü ve Mardin Örneği Sempozyumu Bildirileri* içinde (155-163), Mardin Valiliği Yayınları, Mardin.
- Bayraktar, Z. (2014). Âşıklık Geleneğinin Yaşatılmasında Kültürel İcra Mekânı Olarak Eğitim Kurumlarının Rolü: İzmir zHalk Âşıkları Derneği Örnekleme, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7/1, 20-35. doi: <https://doi.org/10.17218/husbed.05770>
- Burke, P. (1996). *Yeniçağ Başında Avrupa'da Halk Kültürü* (Çeviri: Göktuğ Aksan), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Çobanoğlu, Ö. (2012). *Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Durbilmez, B. (2017). *Gelenekli Türk Anlatıları-1*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Ekici, M. (2013). *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*, Geleneksel Yayıncılık, Ankara.
- Ekinci, A., Paydaş, K. (2008). *Taş Devrinden Osmanlıya Urfa Tarihi*, Şanlıurfa Valiliği Yayınları.
- Hicri, M. (2013). *Efsaneler ve Gerçekler*, Kent Yayınları, İstanbul.
- Kurtoğlu, M. (2005). *Urfa Efsaneleri*, Kent Yayınları, İstanbul.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi* (Çeviri: Işık Ergüden), Sel Yayınları, İstanbul.
- Nora, P. (2006). *Hafıza Mekânları* (Çeviri: M. E. Özcan), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Oğuz, M.Ö. (2007). Folklor ve Kültürel Mekân, *Millî Folklor*, S. 76, 30-32. URL: <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=76&Sayfa=25>

Schmidt, K. (2018). *Taş Çağı Avcılarının Gizemli Kutsal Alanı Göbekli Tepe* (Çeviri: Rüstem Aslan), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Tanık, İ.H. (2019). *Demokrat Parti Döneminde Urfa (1950-1960)*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Taşlıova, M. M. (2006). Kars Sözel Hikâyeciliğinin İcra Ortamları, *Türkbilig*, 2006/11, 164-188. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/989437>

Villard, U. M. (2012). *Mezopotamya Mimarisinde Kutsal Mekânlar* (Çeviri: Arusyak Özfuruncu), Yaba Yayınları, İstanbul.

<https://sozluk.gov.tr/> [E.T. 21.04.2021]

Sözlü Bilgi Kaynakları

(Sözlü kaynak kişilerle ilgili bilgiler adı-soyadı, doğum tarihi-doğum yeri, öğrenim durumu, mesleği, ikameti şeklinde sıralanmıştır.)

K.K. 1 Fuat Kürkcüoğlu, 1950-Şanlıurfa, Üniversite, Emekli, Şanlıurfa.

K.K. 2 İbrahim Bozkurt, 1962-Şanlıurfa, Lise, Memur, Birecik

K.K.3 Fehmi Hayırlı, 1950-Şanlıurfa, Üniversite, Emekli, Şanlıurfa

K.K. 4 M. Sadık Alican, 1973-Şanlıurfa, Üniversite, Memur, Şanlıurfa

K.K. 5 Hamit Kırboğa, 1967-Şanlıurfa, Ortaokul, Çiftçi, Şanlıurfa

K.K. 6 Abdullah Taştan, 1953-Şanlıurfa, İlkokul, Çiftçi, Harran

K.K. 7 Ferhat Dağ, 1950-Siverek, İlkokul, Çiftçi, Siverek

K.K. 8 Feyzullah Ak, 1955-Ceylanpınar, İlkokul, Çiftçi, Ceylanpınar

K.K. 9 Kerim Badıllı, 1965-Şanlıurfa, Ortaokul, Çiftçi, Şanlıurfa

K.K. 10. Ferhat Bucak, 1968-Siverek, Lise, Çiftçi, Siverek

K.K. 11 Selahattin Kurt, 1959 Viranşehir, İlkokul, Çiftçi, Viranşehir

K.K. 12 Arif İlhan, 1962-Şanlıurfa, Ortaokul, Çiftçi, Şanlıurfa

K.K. 13 Sevban Çolak, 1958-Bozova, Ortaokul, Bozova

K.K. 14 Mahmut Aslan, 1956-Şanlıurfa, Ortaokul, Çiftçi, Şanlıurfa

K.K.15 İbrahim Sarı, 1953-Suruç, İlkokul, Çiftçi, Suruç

K.K. 16 Hüseyin Çıtrık, 1960-Ceylanpınar, Ortaokul, Çiftçi, Ceylanpınar

- K.K. 17 Tahir Özkaya, 1953-Şanlıurfa, İlkokul, Çiftçi, Şanlıurfa
K.K. 18 Kahraman Tepe, 1949-Birecik, İlkokul, Çiftçi, Birecik
K.K. 19 Ahmet Yıldız, 1965-Harran, Lise, Emekli, Harran
K.K. 20 Hasan Polat, 1980-Viranşehir, Üniversite, Memur, Viranşehir
K.K. 21 Rüştü Bucak, 1957-Siverek, Lise, Esnaf, Şanlıurfa
K.K. 22 Sadettin Ersöz, 1960-Hilvan, İlkokul, Çiftçi, Hilvan
K.K. 23 Zeydan Kurşun, 1967-Bozova, Ortaokul, Emekli, Hilvan
K.K. 24 Vahap Aslan, 1960-Şanlıurfa, Ortaokul, Çiftçi, Şanlıurfa
K.K. 25 Mehmet Çil, 1948-Hilvan, İlkokul, Çiftçi, Hilvan
K.K. 26 Remzi Çil, 1957-Bozova, Ortaokul, Çiftçi, Bozova

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

ISSN 2667-4351

The Impact of Organizational Culture and Principal Leadership on Teacher's Performance

Nurhayati Nurhayati¹

SMAN 2 Muara Sugihan, Management of Education

Muhammad Kristiawan²

Universitas Bengkulu, Science of Education, Faculty of Education

Yenny Puspita³

Universitas PGRI Palembang, Language Education, Faculty of Education

ABSTRACT

Research Article

The goal of this research is to evaluate the influence of school organizational culture and leadership on the success of teachers. This comprehensive analysis was done at Muara Sugihan State High School in the sub-district. The data collection method used a questionnaire administered to a sample of 59 teachers. The goal of this research is to evaluate the influence of school organizational culture and leadership on the success of teachers. This comprehensive analysis was done at Muara Sugihan State High School in the sub-district. The data were collected using a questionnaire administered to a sample of 59 teachers. The findings of this analysis find 1) there is a positive and significant impact of the school organizational culture on the performance of teachers in the Muara Sugihan District; 2) there is a positive and significant influence of the principal leadership on the performance of teachers in the Muara Sugihan District; 3) there is a positive impact on the success of teachers in the Muara Sugihan District between the ethos of the school community and the leadership of the principal. This paper provides different finding from other paper where the school tends to have good teacher's performance, they should have good organizational culture and principal leadership.

Key Words: Organizational culture, executive leadership, teacher's performance

Received: 08.02.2021

*Revision received:
23.05.2021*

Accepted: 29.05.2021

*Published online:
31.05.2021*

Corresponding author:

¹M.Pd.

nurhayaticantikaja@gmail.com

Orcid: 0000 0003 1699 6626

²Assist. Prof.

muhammadkristiawan@unib.ac.id

Orcid: 0000 0002 1077 4013

³ Assist. Prof.

yenny_puspitaa@yahoo.com

Orcid: 0000 0001 5447 9019

Örgütsel Kültürün ve Yönetici Liderliğin Öğretmenin Performansı Üzerindeki Etkisi

Nurhayati Nurhayati¹

¹*SMAN 2 Muara Sugihan, Eğitim Yönetimi*

Muhammad Kristiawan²

²*Bengkulu Üniversitesi, Eğitim Bilimi, Eğitim Fakültesi*

Yenny Puspita³

³*PGRI Palembang Üniversitesi, Dil Eğitimi, Eğitim Fakültesi*

ÖZ

Araştırma Makalesi

Bu araştırmanın amacı, okul örgütsel kültürünün ve liderliğin öğretmenlerin başarısı üzerindeki etkisini değerlendirmektir. Bu kapsamlı analiz Muara Sugihan Devlet Lisesi'nde yapıldı. Veri toplama yönteminde, 59 öğretmenden oluşan bir örnekleme uygulanan bir anket kullanılmıştır. Bu araştırmanın amacı, okul örgütsel kültürünün ve liderliğin öğretmenlerin başarısı üzerindeki etkisini değerlendirmektir. Bu kapsamlı analiz nahiyedeki Muara Sugihan Devlet Lisesi'nde yapıldı. Veriler, 59 öğretmenden oluşan bir örnekleme anket uygulanarak toplanmıştır. Bu analizin bulgularına göre 1) Okul örgüt kültürünün Muara Sugihan İlçesindeki öğretmenlerin performansı üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi vardır; 2) Muara Sugihan İlçesindeki öğretmenlerin performansı üzerinde müdür liderinin olumlu ve anlamlı bir etkisi vardır; 3) Muara Sugihan Mahallesi'ndeki öğretmenlerin başarısında okul topluluğunun ahlakı ile okul müdürünün liderliği arasında olumlu bir etki vardır. Bu Araştırma, okulun iyi bir öğretmen performansına sahip olma eğiliminde olduğu, iyi bir organizasyon kültürüne ve müdür liderliğine sahip olması gereken diğer makalelerden farklı bulgular sağlar.

Alınma Tarihi:
08.02.2021
Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi: 23.05.2021
Kabul Edilme Tarihi: 29.05.2021
Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi: 31.05.2021

Anahtar Kelimeler: Örgütsel kültür, yönetici liderliği, öğretmen performansı

Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

¹*M.Pd.*

nurhayaticantikaja@gmail.com

Orcid: 0000 0003 1699 6626

² *Assist. Prof.*

muhammadkristiawan@unib.ac.id

Orcid: 0000 0002 1077 4013

³ *Assist. Prof.*

yenny_puspita@yahoo.com

Orcid: 0000 0001 5447 9019

Introduction

This paper was based on the UNBK (Computer Based National Examination) results for SMAN 1 Muara Sugihan, which were poor compared to the SMA/SMK graduation level for the National Examination was 5.5. (Minty Regulation of Education Number 3 of 2013). Although the National Examination Score is no longer a prerequisite for students to move on to the educational unit level, the achievement of the UNBK Score at SMAN 1 Muara Sugihan is below 55, which is classified as deficient. The findings of the UNBK SMA Negeri 1 Muara Sugihan over the last three years can be seen in the table below.

Table 1. UNBK Results for SMA Negeri 1 Muara Sugihan

No	Year	Average UNBK Value
1	2017	2,35
2	2018	3,23
3	2019	4,24

Source: Adm UN and UNBK SMAN 1 Muara Sugihan

The poor performance of teachers is one of the key issues that require care. Minister of Finance Sri Mulyani reported in the news on okezone.com on 22 November 2017 that the government had set the 2018 investment priority on infrastructure and human capital (HR). In order to increase the standard of education in Indonesia, the success of teachers is emphasized by Sri Mulyani, since Indonesia is still ranked 53rd in the world in the field of education. The data indicates that about 4 million teachers are compensated annually by the government, but their output is not professional. This shows that the output of teachers in Indonesia is still poor, as can be shown from the results of the 2015 UKG, which shows the national average value of 44.5 for teachers, far from the norm value of 75. (Kemdikbud, 2016). His pedagogical and technical skills are still poor, his teaching methods are dull, not literate and clueless. Low performance of teachers will result in poor productivity or graduates.

Initial observations were made at SMAN 1 Muara Sugihan and SMAN 2 Muara Sugihan with direct observation at the test site on 21 and 30 September 2019. The principals at both schools were frequently absent. Even then, power does not only come from a monarch, it may come from a working community or from peers from one school and one career called a school culture or a job culture. This means that the success of a leader is not only due to his ability to lead, but also to the degree to which the working environment of his subordinates promotes the success of his leader.

The results of study studies and interviews with the vice-principal in the SMAN 2 curriculum area Muara Sugihan have given rise to a variety of issues, including (1) the principal is always not at school and the teacher is always late; (2) the teacher uses the old RPP just to change the year and cover; (3) the teacher does not schedule lessons until there is an examination; (4) Teachers always send notes to students; (5) teachers gather and talk in the office during the hours of study; (6) teachers do not enrich the material; (7) teachers do not make an assessment; (8) teachers are not good at technology; (9) The poor academic performance of students is seen from the average acquisition of UNBK ratings. This suggests that the success of teachers in these SMAs is still poor.

Accordingly, on the basis of these preliminary findings, the researcher claims that SMAN 1 Muara Sugihan and SMAN 2 Muara Sugihan deserve to be used as a location for this study. On the basis of this definition, organizational culture and leadership have an important role to play in enhancing teacher performance, which is why it is important for more study.

From a summary of the context to the challenge, the researcher is involved in more studies on the effect of organizational culture and key leadership on teacher efficiency.

Similar study has been performed by Fahmi (2014), Dirun (2016), Zainuddin (2017), Gandung (2019), Nurviza et al (2019), which has shown that (1) there has been a significant impact of organizational culture on the performance of teachers; (2) there has been a significant influence of principal leadership on the performance of teachers; and (3) there has been a significant influence of organizational culture and leadership. While in Turkish, school principals mainly use Friendliness, Coalition and Bargaining strategies; and they rarely use Sanction and Assertiveness strategies (Aydin and Pehlivan, 2010).

Output is the work that has been carried out by an individual or an organisation, both profit-oriented and non-profit-oriented, which is achieved over a given period of time, where outcomes can be proven concretely and can be measured against predetermined criteria (Fahmi: 2018; Tobari: 2016). Output as a teacher operation in schools in the performance of duties, the fulfillment of tasks and obligations in conjunction with key tasks and roles in order to achieve objectives is said to improve if the standard of job outcomes, timeliness, initiative, expertise and cooperation is met (Soepardi: 2014; Sedarmayanti: 2017). According to Mulyasa (2013) and Suharsaputra (2018), teaching success is a key component of the school learning process that defines the level of teaching expertise, teaching abilities, principles and attitudes of teachers in the performance of their duties as educators. The theory used by researchers is based on the opinion of Uno (2017), the teaching success in this study is an action carried out by a teacher in the performance of duties, including quality of practice, speed/exactness, effort, expertise and communication.

Culture is a human phenomenon that is continuously handed on from generation to generation through the phases of the learning process in the form of beliefs, standards, customs, works, memories and rituals that are embedded in and used as part of the order of daily life (Wibowo: 2015); Ahmad: 2016; Fahmi: 2018). Tobari (2016) suggests that organizational culture is a behavior, value, ideology that is readily absorbed and easily interpreted, exercised and becomes the foundation for the execution of organizational activities. There are seven characteristics of the study results defined as markers of organizational culture that have an effect on the working environment or working culture, namely individual autonomy, organizational structure, help, organizational identification, success incentives, conflict tolerance and risk tolerance (Amir) (2014). Regular practices are very influential for teachers to carry out their tasks, and a friendly school organizational atmosphere will contribute to a strong incentive for teachers to work (Nurviza, et al: 2019). The school's organizational culture in this analysis is a school culture that incorporates the beliefs, standards, and attitudes or actions of each member of the school, and is intended to form the character of the school or to establish an identification for the school.

Leadership is an art to convince other people to cooperate with various predetermined methods and utilize all available resources towards achieving goals effectively and efficiently (Rohiat: 2011; Kristiawan, et al: 2019). Fitria (2016) wrote that, in leadership there is a relationship that affects between the leader and those who are led in the hope that there will be real change and the result is a common goal. According to Mulyasa (2013) the principal as a leader must have the right strategy to improve the professionalism of teachers and education personnel; have the right strategy so that education personnel work together and are involved in school programs; managing curriculum, student administration, personnel administration and administration of infrastructure and archives and finance; carry out supervision and control in order to improve resource performance by supervising and following up; has a personality, knowledge of educational staff, vision and mission of the school, the ability to make decisions and communicate; looking for new breakthroughs in implementing school programs; able to motivate staff and teaching staff in improving performance. The leadership of the principal in

this study is in accordance with the EMASLIM theory proposed by Mulyasa, namely the role of the principal as an educator, manager, administrator, supervisor, leader, innovator, and motivator in an effort to improve teacher performance. According to Mulyasa (2013), the Principal as a Leader must have the right strategy to strengthen the professionalism of teachers and education personnel; have the right strategy to ensure that education staff work together and engage in school programs; control instruction, student administration, staff administration and administration of facilities and archives and finance; the willingness to inspire staff and teaching staff to enhance efficiency. The leadership of the Principal in this study is consistent with the EMASLIM theory suggested by Mulyasa, namely the role of the Principal as an instructor, manager, administrator, boss, chief, innovator and motivator in the attempt to enhance teacher performance. This research was done to evaluate the influence of school organizational culture and leadership on the teacher's performance.

We suggest the following theory from the summary of the problems found in this report:

H_{a1} : The school organizational culture has a huge influence on the success of teachers

H₀₁ : There is no major influence of school organizational culture on teacher efficiency

H_{a2} : There is a major impact of primary leadership on the success of students

H₀₂ : There is no major impact of primary leadership on the success of students

H_{a3} : There is a major effect on the corporate culture of the school and the key leadership on the success of the teacher

H₀₃ : There is no major influence on the success of teachers of the school's corporate culture and principal leadership.

Methods

The study was performed for four months from September to December 2019 at public high schools in Muara Sugihan District, Banyuasin Regency, namely SMAN 1 Muara Sugihan and SMAN 2 Muara Sugihan. This study is a form of quantitative research with an ex post-facto approach, Sugiyono (2017) argues that the ex post-facto design has the goal of investigating the events that have happened and then tracing them to determine the causes that have triggered these events. The population in this sample was principals and high school teachers in the sub-district of Muara Sugihan. Sugiyono (2018) says that if the subject is less than 100, it is best to take all of them in such a way that the test is a complete sampling/census sample. The sample in this study was 59 participants, namely 32 SMAN 1 teachers, Muara Sugihan and 27 SMAN 2 teachers, Muara Sugihan. The analysis analyzes two independent variables and one dependent variable. In this report, data on school organizational culture, school leadership and teacher performance should be gathered using data collection methods in the form of questionnaires, evaluation and reporting. The questionnaire in this analysis corresponds to the Likert scale with ratings varying from high to low of 5 to 1. Observation methods are used to view the teaching and learning practices of teachers specifically, while reporting is used to collect additional knowledge on corporate culture and leadership. Principals and teaching staff at public high schools in the Muara Sugihan sub-district. A pre-requisite test was conducted in the form of normality, linearity, multicollinearity and heteroscedasticity tests. Both of these measurements were used by a computer software named SPSS Version 20. The data analysis was then carried out to confirm the research hypothesis.

Easy regression analysis was carried out to test Hypothesis 1 on the impact of school organizational culture (X_1) on teacher performance (Y) and Hypothesis 2 The effect of primary leadership (X_2) on teacher performance (Y) can be done using formula $Y = a + bX$ (Sugiyono: 2018). To find the price a, the formula $a = Y - bX$ and b are determined using the formula $b = \frac{\sum xy}{\sum x^2}$.

The basic regression coefficient test or t-test is used to test if the independent variable has a partial effect on the dependent variable. In other words, the variables of school organizational culture and primary leadership have an individual effect on teacher performance. The t-test is conducted by comparing the t-count value with the t-table with the test parameters if $t\text{-count} \leq t\text{-table}$ then H_0 is accepted, and vice versa if $t\text{-count} \geq t\text{-table}$ then H_0 is refused. The measures for the t-test are used by the implementation software SPSS 20, i.e. 1) input data on the view variable and the data view; 2) press analysis and regression, then click linear; 2) fill in the dependent box Y, fill in the independent box X_1, X_2, X_3 , click OK; 3) performance regression occurs.

Multiple regression analysis is used by researchers where the researcher wants to predict how the dependent variable is when two or more independent variables are manipulated as predictor factors (Sugiyono: 2018). The formula $Y = + b_1X_1 + b_2X_2$ is used to test Hypothesis 3, i.e. the effect of school organizational culture (X_1) and principal leadership (X_2) on teacher success (Y). Simultaneous test F or regression coefficient test is used to test whether the independent variables simultaneously influence the dependent variable. In other words, the variables of school organizational culture and primary leadership have a similar effect on teacher performance. The F-test is conducted by comparing the value of F-count with the value of Ftable with the test parameters if $F\text{-count} \leq F\text{-table}$ then H_0 is approved, and vice versa if $F\text{-count} \geq F\text{-table}$ then H_0 is denied. The F-test uses the SPSS 20 program, the steps are as follows: 1) click analysis, then regression, then click linear; 2) insert the variable Y in the dependent box, and the variables X_1, X_2, X_3 in the independent box, click OK; 3) the regression result emerges.

Results

Descriptive Analysis

Based on the results of the descriptive analysis, it is understood that the school organizational culture component in a very good category is 38 or 64.4 %, the good category is 12 or 20.3%, the moderate category is 4 or 6.8 %, the bad category is 4 or 6%, 8%, and the very poor category is 1 or 1.7%. The findings of the study suggest that the corporate culture of the school is in a strong group. The findings of the study are shown in the histogram below.

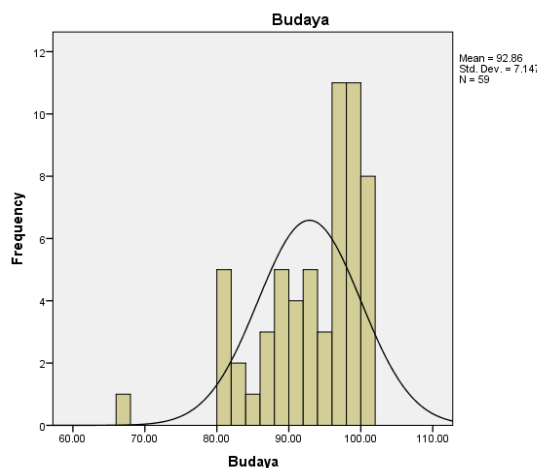

Figure 1. Descriptive Statistics Histograms of School Organizational Culture Variables

The descriptive analysis of the Principal’s leadership reveals that the main leadership component in a very good category is 35 or 59.3%, the good category is 6 or 10.2%, the intermediate category is 9 or 15.3%, the bad category is 4 or 6.8%, and the very low category

is 5 or 8.5 %. The findings of the study suggest that the corporate culture of the school is in a strong group. The distribution of main leadership data is presented in the following histogram.

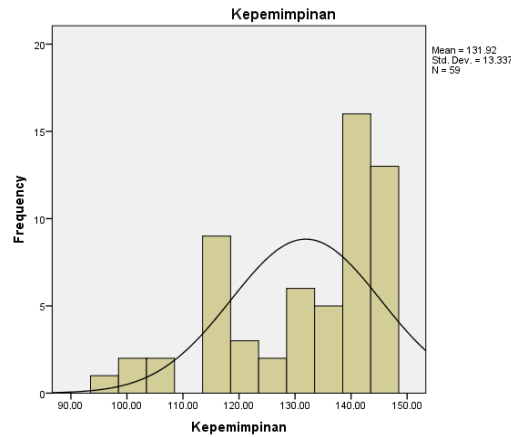

Figure 2. Descriptive Statistics Histograms of Principal Leadership Variables

Based on the results of the descriptive study of the success of the instructor, it is recognized that the performance of the teacher in the very good category is 31 or 52.%, the good category is 4 or 6.8%, the moderate category is 7 or 11.9%, the bad category is 7 or 11, 9% and the very poor category is 10 or 16.9%. The findings of the study suggest that the corporate culture of the school is in a strong group. The distribution of teacher output data is seen in the following histogram.

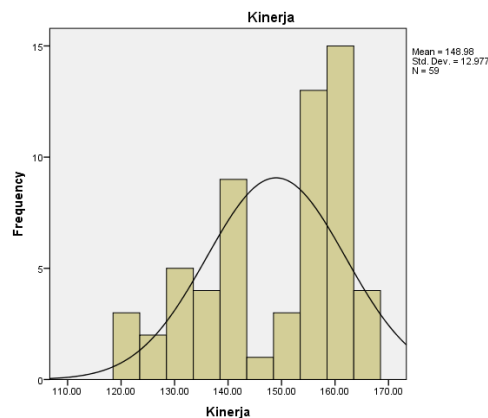

Figure 3. Descriptive Statistics Histograms of Teacher Performance Variables

Test Prerequisite Analysis

Normality test

Normality checking using version 20 of the SPSS program uses the usual P-P Structured Residual Regression Map. The parameters are based on 1) if the data spreads along the diagonal line and meets the path of the diagonal line, then the regression model fulfills the normality assumption; 2) if the data spreads further from the diagonal line and or does not obey the direction of the diagonal line, the regression model does not satisfy the normality assumption. The results of the Normal P-P plot chart are shown in the following diagram.

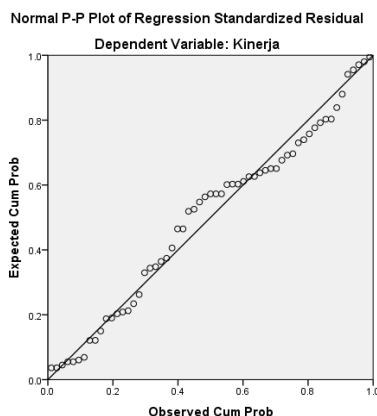

Figure 4. Data Normality Based on Normal P-P Plot Graph

Based on the PP-Plot illustration above, it is understood that the data extends along the diagonal line and assumes the course of the diagonal line such that it can be assumed that the regression model satisfies the expectation of normality.

Linearity Test

Table 1. The results of the linearity test for school organizational culture variables, principal leadership and teacher performance

Variable	F count	Significance	Information
The School Organizational culture (X ₁) and Teacher Performance (Y)	45,794	0,000	Linear
Principal Leadership (X ₂) and Teacher Performance (Y)	47,175	0,000	Linear

(Source: SPSS Application Program Analysis Version 20)

Based on Table 1, it can be shown that the linearity value is 0.000 for the relationship between the school organizational culture vector (X₁) and the output of the instructor (Y). The relationship between the school principal leadership variable (X₂) and teacher performance (Y) at Linearity was then assigned a value of 0.000. The association between these variables in linearity resulted in a value of less than 0.05.

Multicollinearity Test

The results of the multicollinearity test using the computer facilities of the SPSS application program version 20 are shown in the following table.

Table 2. Multicollinearity Test Results

Variable	Tolerance	VIF	Information
The School Organizational culture	0,540	1,853	Non Multicollinearity
Principal Leadership	0,540	1,853	Non Multicollinearity

(Source: SPSS Application Program Analysis Version 20)

Based on table 2 above, the VIF value for the variable school organizational culture (X₁) and school principal leadership (X₂) is VIF = 1.853. The VIF value of the two variables is less than 10.00. Then for the tolerance value for the two variables is 0.540 and the value is more

than 0.10. So it can be concluded that the regression model does not occur multicollinearity, or in other words there is no significant relationship between independent variables.

Heteroscedasticity Test

Table 3. Heteroscedasticity Test Results

Variable	Significance	Information
The School Organizational culture	0,097	Non Heteroscedasticity
Principal Leadership	0,874	Non Heteroscedasticity

(Source: SPSS Application Program Analysis Version 20)

Based on the results of the heteroscedasticity test in table 3 above, the school organizational culture variable (X_1) is 0.097 and the principal leadership variable (X_2) is 0.874, indicating that all variables have a significance value > 0.05 . This means that all variables are free from heteroscedasticity problems (non heteroscedasticity).

Hypothesis Testing

The basic regression test results of the school organizational culture variable on success produce the regression equation $Y = 50,823 + 1,057 X_1 + e$, which means that if the school organizational culture is greater than one unit, there would be an improvement in teacher performance by 1,057 units, given that other variables remain.

Table 4. Simple Linear Regression Test Results for School Organizational Culture

Variable Dependent: Teacher Performance

Variable	Unstandardized coefficient B	t-count	Sig.
The School Organizational Culture	1,057	5,406	0,000

Constant = 50,823
 $R^2 = 0,339$

(Source: SPSS Application Program Analysis Version 20)

From table 4 above, it can be shown that the t value is 5.406 which is larger than table t (2.001) and the significance value is 0.000 which is less than 0.05 and the regression coefficient is 1.057 which has a positive trend. Thus, the first theory that the school organizational culture has a major impact on the success of teachers is acknowledged.

The results of the basic regression test of the principal's performance management component produce the regression equation $Y = 72.993 + 0.576 X_2 + e$, which implies that if the principal's performance is greater than one unit, the instructor performance will improve by 0.576 units, assuming that other variables remain.

Table 5. Simple Linear Regression Test Results for Principal Leadership

Variable Dependent: Teacher Performance

Variable	Unstandardized coefficient B	t-count	Sig.
Principal Leadership	0,576	5,546	0,000

Constant = 72,993
 $R^2 = 0,351$

(Source: SPSS Application Program Analysis Version 20)

In comparison, the results in table 5 above indicate a t value of 5,546 which is greater than table t (2,001) and a value of 0.000 which is less than 0,05. This means that the second theory, which states that there is a major impact of principal leadership on the success of students, is accepted by the findings of observational study.

Centered on the Multiple Regression Estimation of the SPSS 20 implementation program, the regression equation $Y = 45.729 + 0.607 X_1 + 0.355 X_2 + e$ is obtained, which means that if the school organizational atmosphere is higher than one unit, there will be an increase in teacher efficiency by 0.607 units, given that the other factors are stable, and if the primary leadership improves better by one unit.

Table 6. Multiple Linear Regression Test Results

Variable Dependent: Teacher Performance			
Variabel	Unstandardized coefficient B	t-count	Sig.
The School Organizational culture	0,607	2,395	0,020
Principal Leadership	0,355	2,615	0,011
Constant = 45,729			
R ² = 0,411			
F count = 19,528			
Significance = 0,000			

(Source: SPSS Application Program Analysis Version 20)

Based on the findings of the F statistical test, the F-test significance (probability) is 0.000 ($p < 0.05$) and the measured F-value is 19.528, which is greater than the F-table of 3.16. This suggests that there is a shared impact between the school organizational culture and the principal leadership on the performance of teachers in the Muara Sugihan District, so that the third hypothesis in this analysis is that the school organizational culture and the principal leadership jointly influence the performance of teachers in the Muara District. Suggestions are accepted from the findings of empiric science.

Discussion

The results revealed the first hypothesis that the school organizational culture has a positive and important impact on the success of teachers in the Muara Sugihan District. From the findings of observations made by researchers who saw firsthand the teaching and learning practices carried out by teachers at SMA Negeri in the Muara Sugihan sub-district, it was shown that some teachers had sought to demonstrate their best performance by arriving on time, while there were still teachers who did not. This can be seen by not getting in time to resume teaching and learning programs. Muara Sugihan District is a tidal area with road conditions that are already mud, besides that the travel of students and teachers to school uses only two-wheeled vehicles or motorbikes, so there are no cars or city transport. If the weather is good, the road conditions are also good, so that teachers and students can come to school on time. But when it rains, the road that is clay gets slippery, so that motor cars sometimes get trapped and can't even walk, so that both teachers and students will be late to get to school. This is because natural forces cannot be overcome which cause the organizational culture of the school not to be optimally applied, where teachers typically come before students and start lessons on time. For such an organizational atmosphere, teachers will carry out their duties calmly and happily, believing that they will improve their skills and efficiency.

The findings of this paper were in line with the research performed by Handayani (2016) which indicates that there is a major influence of organizational culture on teacher performance.

Teachers would have good morale if the job climate is positive and the corporate structure of the school is endorsed and adopted by all school stakeholders. The results of the research have provided a constructive and important impact on the success of teachers in these schools between the community of the school organisation. Organizational culture in schools must be based on the strength of the local cultural features of the society in which the school is situated. The results revealed that the second theory was agreed, that is, that school principal leadership had a major impact on the success of teachers in the Muara Sugihan District. On the basis of findings made by analysts during the study, the principal was frequently not at campus. In addition, the researcher received knowledge that, if the principal was not at school, it was due to the completion of official affairs in the province. As long as the principal is not in attendance, responsibility is assigned to the vice-principal of the school. So that school events and the teaching and learning process are still going on as normal. The leadership of the Principal has a major effect on the life of the school, including in order to enhance the success of teachers through a variety of things, including through the appraisal of teachers and instructional staff. The Principal has a role and duty as a leader in an educational organization that would be successful if he is able to conduct a leadership process that promotes, affects and drives the actions and behavior of his community members.

The results of this study confirm previous studies conducted by Firmawati (2016) show that there is a substantial 35.8% impact on teacher success amongst the key leadership. The school's top boss is the principal, who has an important role to play in building and developing high morale among all school participants to accomplish educational goals. There is no question that all the expertise of school principals would have an impact on the actions of teachers in classrooms.

The results of the study were able to prove the third hypothesis, which notes that there is a major impact on the organizational culture of the school and the key leadership on the success of teachers in the Muara Sugihan District. From the findings of the documents collected by the researcher, there is proof of the teaching administration obtained from the vice-principal in the area of teaching methods, including the curriculum for the last few years, the material of which persists but only varies in scope and year. Similarly, with learning media, teachers still rarely use current media, such as school concentrate, since teachers are still inexperienced with technology, so that they need to be educated so that teachers can master IT, such that when a teacher knows IT, there can be no more issues with learning media. Whether or how a school grows is decided by how the principal handles it. When administering tasks to a teacher, the principal must first be able to understand the talent that resides in the teacher, so that after accepting assignments from the principal, the teacher has the faith to be able to complete the assignment well, helping the teacher more secure in the area. Schools also may promote professionalism in order to give teachers their best results. So that strong leadership would be able to build a favorable school atmosphere and to promote good practices for teachers.

The findings of this study are consistent with previous studies conducted by Dirun (2016) which reported that the leadership style of the principal and the organizational culture together have a substantial influence on the success of teachers with a contribution of 79.3%. Teacher success in learning is a very significant factor of accomplishment, since teachers are the spearhead in the field of education. In addition, the high and poor standard of teachers has an effect on the academic outcomes of school children. Teacher success cannot be isolated from innate competences and must be learned by a teacher. Teachers should be able to enhance their efficiency, which is the secret to the quality of education.

School organizational culture has a strong and important influence on the success of teachers in the Muara Sugihan District. School culture is a positive practice and can boost teacher performance so that it can accomplish its desired results, through a school culture that is conducive to improving teacher performance. The leadership of the school principal has a

strong and important impact on the success of teachers in the Muara Sugihan Area. The principal, as the highest school official, plays a very important role in establishing and improving the morals of the school community, and good leadership can enhance the performance of teachers so that the results required by the school can actually be accomplished. The school's organizational culture and Principal leadership together have a strong influence on the success of teachers in Muara Sugihan District. Promoting school organizational culture and strong leadership would boost teacher efficiency in the Muara Sugihan District. Where the school in Muara Sugihan District will have good performance of teacher, they should have good principal leadership and good organizational culture.

References

- Ahmad, S. (2016). *Ketahananmalangan Kepemimpinan Kepala Sekolah Salah Satu Faktor Penentu Keberhasilan Kepala Sekolah [Headmaster Leadership Resilience One of the Determining Factors for the Principal's Success]*. Yogyakarta: Deepublish.
- Amir, T. (2014). *Inovasi Pendidikan Melalui Problem-Based Learning [Educational Innovation Through Problem-Based Learning]*. Jakarta: Kencana.
- Aydin, I., & Pehlivan, Z. (2010). *Strategies and Personality Types Used by Primary School Principals in Turkey to Influence Teachers (Ankara Case)*. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2 (2010) 3652–3659.
- Dirun, M. A. (2016). Pengaruh Gaya Kepemimpinan Kepala Sekolah dan Budaya Organisasi terhadap Kinerja Guru di SMA dan MA se-Kota Palangka Raya [The Influence of Principal Leadership Style and Organizational Culture on Teacher Performance in SMA and MA in Palangka Raya City]. *Thesis IAIN Palangka Raya*.
- Fahmi, C. N. (2014). Pengaruh Budaya Organisasi dan Kepemimpinan Kepala Sekolah terhadap Kinerja Guru [The Influence of Organizational Culture and Principal Leadership on Teacher Performance]. *Jurnal Serambi Ilmu*, 15(2), 65-124.
- Fahmi, I. (2018). *Mengelola Manajemen: Teori dan Aplikasi [Managing Management: Theory and Application]*. Bandung: Alfabeta.
- Firmawati. (2016). Pengaruh Kepemimpinan Kepala Sekolah dan Motivasi Kerja terhadap Kinerja Guru di SMA Negeri 7 Banda Aceh [The Influence of Principal Leadership and Work Motivation on Teacher Performance in SMA Negeri 7 Banda Aceh]. *Jurnal Universitas Syiah Kuala*.
- Fitria, H. (2016). *Pengaruh Struktur Organisasi, Gaya Kepemimpinan dan Kepercayaan terhadap Kinerja Guru di Sekolah Menengah Pertama Swasta di Kota Palembang [The Effect of Organizational Structure, Leadership Style and Trust on Teacher Performance in Private Junior High Schools in Palembang City]*. *Dissertation*. Jakarta: UNJ.
- Gandung, M. (2019). Pengaruh Kepemimpinan Kepala Sekolah dan Budaya Organisasi terhadap Kinerja Guru (Study Kasus pada Yayasan Pendidikan Darussalam Ciputat, Kota Tangerang Selatan)[The Influence of Principal Leadership and Organizational Culture on Teacher Performance (Case Study at the Darussalam Ciputat Education Foundation, South Tangerang City)]. *KREATIF: Jurnal Ilmiah Prodi Manajemen Universitas Pamulang*, 7(1), 103-114.
- Handayani, T. (2016). Pengaruh Kepemimpinan Kepala Sekolah, Motivasi Guru, dan Budaya Organisasi terhadap Kinerja Guru SMA Negeri Wonosobo [The Influence of Principal Leadership, Teacher Motivation, and Organizational Culture on Teacher Performance at SMA Negeri Wonosobo]. *Jurnal Akuntabilitas Manajemen Pendidikan*, 2337 – 7895.

- Kemdikbud. (2016). *UKG Untuk Pemetaan Kompetensi Guru [UKG for Teacher Competency Mapping]*. Berita Satu Com. 22 Oktober 2015. <https://www.berita satu com>.
- Kristiawan, M., Yuniarsih, Y., Fitria, H., & Refika, N. (2019). *Supervisi Pendidikan [Education Supervision]*. Yogyakarta: Deepublish.
- Minty Regulation of Education Number 3 of 2013 concerning the Graduation Criteria for Students from Education Units and Organizing School Exams and National Exams.
- Mulyasa, E. (2013). *Menjadi Guru Profesional Menciptakan Pembelajaran Kreatif dan Meyenangkan [Becoming a Professional Teacher Creating Creative and Fun Learning]*. Bandung: Remaja Rosdakarya.
- Mulyasa, E. (2013). *Menjadi Kepala Sekolah yang Profesional [Become a Professional School Principal]*. Bandung: Remaja Rosdakarya.
- Nurviza, C., Yusrizal, & Usman, N. (2019). Pengaruh Budaya Organisasi dan Kepemimpinan Kepala Sekolah terhadap Kinerja Guru pada SMA Unggul Negeri 2 Boarding School Kota Banda Aceh [The Influence of Organizational Culture and Principal Leadership on Teacher Performance at SMA Unggul Negeri 2 Boarding School in Banda Aceh City]. *Jurnal Administrasi Pendidikan: Program Pascasarjana Unsyiah*, 7(1), 41-46.
- Okezone.com. (2017, November 20). *Investasi Pendidikan Besar Sri Mulyani Soroti Kinerja Guru di 2018 [Sri Mulyani's Big Education Investment Highlights Teacher Performance in 2018]*. Dipetik November 22, 2018 dari [https://economy.okezone.com/read/2017/11/22/20/1818488/Investasi: Pendidikan – Besar – Sri Mulyani – Soroti – Kinerja Guru – di – 2018](https://economy.okezone.com/read/2017/11/22/20/1818488/Investasi%3A%20Pendidikan%20-%20Besar%20-%20Sri%20Mulyani%20-%20Soroti%20-%20Kinerja%20Guru%20-%20di%20-%202018).
- Rohiat. (2011). *Kepemimpinan Kepala Sekolah [Principal Leadership]*. Bandung: PT Refika Aditama.
- Sedarmayati. (2017). *Sumber Daya Manusia dan Produktivitas Kerja [Human Resources and Work Productivity]*. Bandung: Mizan.
- Soepardi. (2014). *Kinerja Guru [Teacher Performnace]*. Jakarta: PT Raja Gravindo Persada.
- Sugiyono. (2017). *Metode Penelitian Kuantitatif, Kualitatif dan R&D [Quantitative Research Methods, Qualitative and R & D]*. Bandung: Alfabeta.
- Sugiyono. (2018). *Metode Penelitian Kuantitatif [Quantitative Research Methods]*. Bandung: Alfabeta.
- Suharsaputra. (2018). *Supervisi Pendidikan [Education Supervision]*. Bandung: PT Refika Aditama.
- Tobari. (2016). *Membangun Budaya Organisasi Pada Instansi Pemerintahan [Building an Organizational Culture in Government Agencies]*. Yogyakarta: Deepublish.

- Uno, H. B. (2017). *Teori Motivasi Guru dan Pengukurannya [Teacher Motivation Theory and Its Measurement]*. Jakarta: Bumi Aksara.
- Wibowo. (2015). *Evaluasi Kinerja Sumber Daya Manusia [Evaluation of Human Resources Performance]*. Jakarta: Salemba Empat.
- Zainuddin, Z. (2017). Pengaruh Perilaku Kepemimpinan Kepala Sekolah dan Budaya Organisasi terhadap Kinerja Guru Pendidikan Agama Islam di SD, SMP, SMA dan SMK se-Kabupaten Fakfak [The Influence of Principal Leadership Behavior and Organizational Culture on the Performance of Teachers of Islamic Religious Education in SD, SMP, SMA and SMK in Fakfak Regency]. *Lisan al-Hal: Jurnal Pengembangan Pemikiran dan Kebudayaan*, 11(2), 255-272.

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

ISSN 2667-4351

Improving School-Family Cooperation in Primary Education: Expectations, Problems and Solution Proposals

Sezai Çelik¹
Ministry of Education

ABSTRACT

Research Article

The aim of this study is to determine the expectations and suggestions of school administrators from parents of students in order to improve school-family cooperation in primary education. This research was conducted within the scope of phenomenology design, which is one of the qualitative research designs. Questionnaire was used as a data collection tool in the study. This questionnaire was applied to 100 school administrators working in 30 primary schools in Sakarya Adapazarı district. In the analysis of the data obtained from the school administrators, the answers given first were collected in a category by combining the same but with different words. Then, the data was analyzed by extracting the frequency and percentages related to the answer categories. As a result of the study, it was revealed that the expectations of the school administrators from the parents of the students for the development of the school-family cooperation were that the parents had a say in the school and the management. School administrators stated that the most important problem they experienced in the school-family cooperation process was that the parents were indifferent to the school and did not support the school administration. The most important recommendation of the school administrators for the development of school-family cooperation is to improve the communication and cooperation between the school, parents and teachers. School administrators should encourage teachers and parents to cooperate and make the school a cooperation center. In-service courses should be organized and courses and seminars to improve cooperation for administrators, teachers and parents should be organized. It should be ensured that parents take part in school management voluntarily.

Key Words: School administrator, parents of the students, school-family relations, school environment, cooperation

Received: 10.02.2021

Revision Received:

25.05.2021

Accepted: 29.05.2021

Published Online:

31.05.2021

¹ Corresponding author:

Teacher

sezai38celik@hotmail.com

Orcid: 0000-0002-9917-1066

İlköğretimde Okul- Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi: Beklentiler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Sezai Çelik¹

Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZ

Araştırma Makalesi

Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticilerinin öğrenci velilerinden beklenti ve önerilerini belirlemektir. Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden birisi olan olgu bilim deseni kapsamında yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşme formu Sakarya ili Adapazarı ilçesinde bulunan 30 ilköğretim okulunda görev yapan 100 okul yöneticisine uygulanmıştır. Okul yöneticilerinden elde edilen verilerin analizinde ilk önce verilen cevaplardan öz olarak aynı fakat farklı sözcüklerle ifade edilenler birleştirilerek bir kategoride toplanmıştır. Daha sonra cevap kategorilerine ilişkin frekanslar çıkartılarak verilerin analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentilerinin, velilerin okulu sahiplenmeleri ve yönetimde söz sahibi olmaları olduğu ortaya çıkmıştır. Okul yöneticileri okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları en önemli sorunun velinin okula ilgisiz olması ve okul yönetimine destek olmaması olduğunu ifade etmişlerdir. Okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için okul yöneticilerinin en önemli önerisi ise okul, veli ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesidir. Okul yöneticileri, öğretmen ve velileri işbirliğine teşvik etmeli, okulu işbirliği merkezi yapmalıdır. Hizmetiçi kurslar düzenlenerek yöneticilere, öğretmenlere ve velilere yönelik işbirliğini geliştirici kurs ve seminerler düzenlenmelidir. Velilerin okul yönetiminde gönüllü olarak görev almaları sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, öğrenci velisi, okul aile ilişkileri, okul çevresi, işbirliği

Alınma Tarihi:
10.02.2021
Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi:
25.05.2021
Kabul Edilme Tarihi:
29.05.2021
Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi:
31.05.2021

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Öğretmen
sezai38celik@hotmail.com
Orcid: 0000-0002-9917-1066

Giriş

İlköğretim okullarında okul yöneticilerinin en çok şikâyetçi oldukları konuların başında velilerin okula karşı ilgilerinin zamanla azalmasıdır. Okula kayıt yapılan ilk zamanlardaki olumlu ve katılımcı veli tutum ve davranışları zamanla azalmaktadır. Okul yöneticileri yapmış oldukları çalışma ve faaliyetlerde yeterince veli desteği bulamamaktadır. Eğitimde istenilen başarıyı yakalamak için veli-öğretmen ve okul idaresinin işbirliği ve uyum içinde olması gerekmektedir. Yapılan bu çalışmada ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticilerinin öğrenci velilerinden beklentileri, velilerle yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlarla nasıl baş edeceklerine ait çözüm önerilerinin neler olduğu bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentileriniz nelerdir?”, “Okul-aile işbirliği sürecince yaşanan sorunlar nelerdir?” ve “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?” sorularının cevabı aranmıştır. Okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerinde velilerden beklentilerinin neler olduğu, bu ilişkilerde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara karşı çözüm önerilerinin neler olabileceği bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

İnsanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecine genel anlamıyla eğitim diyoruz. Eğitim sürecinden faydalanan insanın kişiliği değişir. Eğitim sürecinde edinilen bilgi, beceri, tutum ve değerler bu farklılaşmayı gerçekleştirir. Eğitim sürecinin en önemli kısmını okullar oluşturur (Fidan, 1993). Eğitim hizmetinin planlı ve programlı bir biçimde sunulduğu en işlevsel parça okuldur. Eğitimin ve içinde bulunduğu toplumun amaçları aynı zamanda okulunda amaçlarını oluşturur. Eğitim işlevinin en iyi ve en etkili biçimde beklendiği yer okullardır. (Can, 2013).

Okul bireyin gelecek hayatında en belirleyici kurumdur. Eğitim sürecine katılması için okulun ve tüm ilgili kişilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenler öğretim etkinliklerini planlamada ve uygulamada sorumluluk almalıdır. Aileler esas amacı öğrencinin kaliteli yetiştirilmesi ve yaşama hazırlanması olan bu temel süreçte dışarıda bırakılamaz ve bu sürecin dışında düşünülemez. Ailelerin bu sürecin her aşamasında okulla işbirliği yapmaları hem okulun hem de öğrenci davranışlarının gelişmesinde olumlu bir katkı sağlayacaktır. Çocuğun gelecek yaşantısında çok önemli bir katkı sağlayan ilköğretim kademesinde olumlu bir etkileşim ve işbirliğinin sağlanması çok önemlidir. (Gökçe, 2000).

Öğrencinin okulda verilen eğitimde başarılı olabilmesi için ailesinin ilgisine ve yardımına ihtiyacı vardır. Öğrenciler okulda temeli atılarak başlatılan birçok çalışmayı ailesinde ve okul dışındaki yerlerde tamamlayarak hayata geçirir. Öğrencinin başarısının artmasında katılım, motivasyon, kendine güven ve davranışlarda meydana gelen olumlu değişimlerde okul aile işbirliği çok önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin okul dışındaki çevreyi tanıyarak bütünleşmesi özellikle ilk ve orta dereceli okullarda istenir. Öğrencilerin çevrenin olumsuz etkilerinden korunması gerektiği kabul edilmekte ve bu görev okul ile aileden ortaklaşa beklenmektedir (Taymaz, 2003).

Aile ile okul yöneticisinin, birbirleriyle kurdukları ilişkilerde başarılı olmak isteyen yöneticinin aile ile öğretmen arasındaki ilişkileri iyi izlemesi gerekir. Nitekim öğretmen gibi aile de, karar sürecine katılan unsurlardan biridir. Ailenin, okul yöneticisinden beklentilerinin basında iyi ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi gelmektedir. Bu beklentiye, öğrencilerle ilgilenmek, aileleri tanımak ve onlara yardımcı olmak istekleri izlemektedir (Çalık, 2002; akt: Tezcan, 2006). Ailelerin beklentisini bilen ve bunun karşılanması için çalışan yöneticiler aile ile yapıcı ilişkiler içerisine girerek çocuğun okul başarısını arttırabilirler. Böylece aile desteğini alan yönetici, yöneticilik görevini daha iyi yerine getirecektir.

Eğitime okulla işbirliği yapma konusunda aslında veliler isteklidir. Ancak birçok ülkede velilerin okula fazla uğramadıkları da bir gerçektir. Veliler eğitime neden katılmak istemezler. Okul-veli-öğretmen işbirliğini geliştirebilmek için bu sorunun çok boyutlu olarak araştırılması

gerekir. Velilerin eğitime katılmalarını sınırlayan birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır (Şişman ve Turan, 2004; akt: Çelik);

1. Yöneticilerin ile velilerin arasında fiziksel uzaklık ile kapalı kapılar politika ve uygulamaları,
2. Sosyal engeller (arandığında yerinde bulunamayan, kendilerine değer vermeyen, nazik ve saygılı davranmayan personel),
3. Velinin okulla iletişim için uygun görüşme saatlerinin olmaması,
4. Okul yönetimi, öğretmen ve velilerin algıları,
5. Bilgi eksikliği ve yetersizliği,
6. Öğretmenlerin velilere karşı yanlış öğretmen tutumları göstermeleri,
7. Velilerin kültür farklılıkları (dil, giyim, değer),
8. Velinin kendi okul hayatında yaşadığı olumsuz yaşantılar,
9. Velinin almış olduğu eğitimin düzeyi,
10. Ailenin gelir düzeyi,
11. Okul yönetimince velilerin zorunlu bağışa zorlanması,
12. Velilerin kendi öğrencileri hakkında olumsuz şikâyet duymak istememeleri,
13. Veli ve okul yöneticilerinin Dil farklılıklarının bulunması,
14. Velinin okul çalışmalarına nasıl katılacağını bilmemesi,
15. Okul yönetimince velilere okul etkinlikleri hakkında bilgi verilmemesi,
16. Okullarda Veli ve öğrenci sorunlarıyla ilgilenilmemesi ve yöneticilerle ya da ilgili birimlerle görüşmemeleri.

Okul yöneticisi ve eğitimciler, ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerini tanımaya yönelik çeşitli etkinlikler düzenleyebilmelidir. Aileler ilişkilerde tarafsız olabilmeli, öğrencinin gelişimi ve eğitimi ile ilgili doğru, açık ve net paylaşımlarda bulunabilmelidir. Ayrıca (Can, 2013, s.289):

1. Aileleri tanımak için bireysel ya da gruplarla veli görüşmeleri düzenlenmeli,
2. Ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerini tanıyabilmeli, öğrencinin çalışma ortamını gözlemleyebilmek için mesleki sınırlar içinde ev ziyaretleri yapmalı,
3. Ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri hakkında bilgi toplamalı ve kaydetmeli,
4. Sosyo-kültürel değerlerin yaşatılması için etkinlikler düzenlemeli,
5. Ailelerle ilişkilerinde doğru, açık ve anlaşılır paylaşımlarda bulunmalı,
6. Ailelerin farklı değer ve inançlarına saygı duymalı,
7. Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özellikler gösteren ailelere eşit davranmalı,
8. Aile ve öğrenci ile özel bilgileri gizli tutmalı,
9. Ailelerle yaşanabilecek olumsuzlukları öğretim ve öğrenme sürecine yansıtılmamalıdır.

Ailenin okul etkinliklerine katılımında dikkat edilmesi gereken konular ise şöyle sıralanmıştır (Yiğit ve Bayrakdar, 2006, s. 36):

1. Okul-aile işbirliği, çok amaçlı, iyi planlanmış ve uzun süreli olarak düzenlendiğinde başarılı olur.
2. Okul-aile işbirliği çalışmaları hem sorunların çözümüne hem de olası sorunların ortaya çıkmasını önlemeye yönelik olmalıdır.
3. Okul-aile işbirliği yalnızca ilk ve ortaokul düzeyinde değil, lise düzeyinde de önemi ve etkilidir.
4. Ailelerin okul etkinliklerine katılmaları için mutlaka iyi eğitilmiş olmaları gerekmez.
5. Okul-aile işbirliğinin iyi düzenlenmesi, en çok alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklara yarar sağlar.

Yöneticilerin, okul çevresinin özellikle de velilerin okul yönetimine katılımını sağlamasının birçok olumlu yönü vardır. Öğrencilerin başarılı olmaları ve okula karşı olumlu

tutum ve davranış göstermelerinde velilerin okula dayalı yönetimde yer almaları önemli bir etkidir. Velilerin okulda ne olup bittiğinin farkında olmasının, öğrenci motivasyonunu olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Birçok okulda okul yöneticileri ile öğretmenler, karar sürecine velilerin katılmalarını sınırlar. Okul yöneticilerinin bazıları yetkilerini velilere ve öteki toplum üyelerine dağıtmazlar. Okul yöneticilerinden bazıları çevrenin okul politikasını ilgilendiren sorunlara makul düzeyde katılmalarına izin verirler (Güçlü, 2000; akt: Tezcan, 2006).

Okul-aile ilişkilerinin geliştirilmesi ve okul yönetimine çevrenin katkısının sağlanması, ailenin okul yönetimine katılımı ile yakından ilişkilidir. Buradaki katılım çok farklı olabilir, katılımdan sadece yüz yüze katılım anlaşılmalıdır. Katılımda esas olan insanların görüşlerinin toplanmasıdır. Görüşleri dinlenen ve görüşlerine saygı duyulduğunu hisseden insanlar, alınan kararlar kendi görüşlerini tam olarak yansıtmasa da kabul etme eğilimindedirler (Levin, 2004; akt: Tezcan, s.19). Etkin bir katılımın olduğu okullarda yönetim ile çevre arasındaki ilişkiler olumlu yönde gelişme eğilimi gösterir ve çevrenin okula, okulun da çevreye katkısı en üst seviyelere çıkabilir. Nitekim okulun, içinde bulunduğu çevrenin kalkınmasına yaptığı katkı, toplumun desteğini alması ve toplum tarafından benimsenmesi açısından son derece önemlidir. Okulun toplum kalkınmasına yaptığı bu katkıyla, eğitimin, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevini yerine getirmesi de sağlanmış olur (Aydın, 2004; akt: Tezcan, 2006, s. 19).

Alan yazın incelendiğinde, Eroymak (1997), "İlköğretim Okullarında Velilerin Okul Yönetimlerine Katılmaları" başlıklı araştırmasında, İzmir ilinde velilerin ilköğretim okullarında alınmakta olan kararlara katılma durumlarını, katılma isteklerini, karar konularına duydukları ilgilerini ve karar konularındaki yeterliliklerini belirlemek amacıyla çalışma yapmıştır. Yaylacı (1999), "İlköğretim Okullarında Ailenin Okula Katılımı" başlıklı araştırmasında, Ankara ilinde ilköğretim okullarında ailenin okula katılımının düzeyini belirlemeye çalışmıştır. Çelik (2005), "Okul Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar" adlı çalışmasında okul ile aile arasındaki sorunları ve beklentileri ortaya koymayı amaç edinmiştir. Özbaş ve Badavan (2009), "İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkileri Konusunda Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler" adlı çalışmada ilköğretim okul yöneticilerinin okul- aile ilişkileri konusunda yapmaları gerekenler ve uygulamada yapmakta oldukları işlerin düzeyine ilişkin yönetici ve veli görüşleri ile bu görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemeye çalışılmışlardır. Ünal, Yıldırım ve Çelik (2010), "İlköğretim Okulu Müdür ve Öğretmenlerinin Velilere İlişkin Algılarının Analizi" adlı araştırmasında ilköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin, öğrenci velilerine ilişkin metafor analizi ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticilerinin öğrenci velilerinden beklenti ve önerilerinin belirlenmesidir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için velilerden beklentileri nelerdir?
2. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğinin geliştirilmesinde velilerle yaşadıkları sorunlar nelerdir?
3. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Model

Araştırma, mevcut bulunan koşullarda yaşanılanları yorumlama ve anlamlandırma için uygun olan nitel araştırma yaklaşımı ile yapılmıştır. Gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerinden doğan anlamların sistematik olarak incelenmesidir. Nitel araştırma yoluyla kuram oluşturma yaklaşımı sosyal bilimlerdeki araştırmalara yeni bir bakış açısı getirmiştir. Nitel araştırmanın en çok karşımıza çıkan yedi özelliği vardır: doğal ortama duyarlılık, araştırmacının katılımcı rolü, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konması, araştırma deseninde esneklik, tümevarımcı analiz ve nitel veri (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bu araştırmada çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik beklenti, yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara karşı çözüm önerileri elde edilen verilerle betinlenmeye çalışılmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Sakarya İli Adapazarı İlçesinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında, ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışma yapılacak olan yöneticiler, farklı sosyo- ekonomik özelliklere sahip bölgelerdeki okullarda görev yapan okul yöneticileri arasından seçilerek çeşitlilik sağlanmıştır. Bu amaçla Adapazarı ilçesinde bulunan 30 ilköğretim okulunda yönetici olarak görev yapan 100 okul yöneticisi çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma konusu ve amacı okul yöneticilerine bildirilerek çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin gönüllü olmalarına dikkat edilmiş, görüşmeler okul yöneticileri ile görüşülerek uygun oldukları gün ve saatte yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Görüşme formu üç açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunun başına temel mesleki bilgileri almak amacıyla sorular eklenmiştir. Görüşme formlarının hazırlanmasında eğitim bilimleri alanında görev yapan iki öğretim üyesi ve iki okul yöneticisinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu bireylerden gelen öneriler göz önüne alınarak görüşme formuna son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu Sakarya İli Adapazarı ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinden araştırmanın amaçları doğrultusunda bilgi toplamak için kullanılmıştır. Çalışma yapılan okul yöneticileri ile gönüllülük esaslı dikkate alınarak yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşülen okul yöneticilerinin konu ile ilgili fikirlerine ve düşüncelerine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Görüşlerini forma yazmaları istenerek görüşmeler yapılmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler ortalama yarım saat sürmüştür. Veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Toplanan verilerde frekans (f) değerlerine yer verilmiştir. Birbirine benzeyen veriler, belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, verilerin kolay anlaşılabilir olması sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma verilerinin içerik analizi ile çözümlenmesi; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kod ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanıp, yorumlanması aşamalarında gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ilk adımında okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentilerinin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Okul yöneticilerinin ailelerden okul ile işbirliğinin geliştirilmesi için beklentilerine ait soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

“...velilerin okul yöneticilerinin kimler olduğunu bilmelerini ve ziyaretlerde bulunmalarını beklemekteyiz.”

“...yapılacak etkinlikler ve toplantılara velilerimizin katılmalarını beklemekteyiz.”

“... velilere eksikler ve yapılacaklar için müracaat ettiğimizde imkanları ölçüsünde okulumuza maddi destek vermelerini beklemekteyiz.”

“... velilerin okul yönetimini ve öğrencisinin dersine giren bütün öğretmenleri tanımalarını ve olumlu iletişim kurmalarını beklemekteyiz.”

“... velinin her zaman okula gelmesini, öğrencisinin sorunları ile ilgilenmesini, düzenli ziyaretler yaparak öğrencisi hakkında bilgi edinmesini ve sadece resmi bir işi olduğu zaman değil, her zaman okula gelmesini görmek istemekteyiz.”

“... bir olay olduğunda çocuğunun dediğine hemen inanmamalı, öğretmenleri veya olayın taraflarını dinleyerek değerlendirmesini ona göre yapmalıdır.”

Araştırmada 30 okuldan 100 okul yöneticisine yapılan ankette, “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentileriniz nelerdir?” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Okul yöneticilerinin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 1’de görüldüğü gibi 8 başlıkta toplanmıştır.

Tablo 1. Okul Yöneticilerine Göre Okul-Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi için Öğrenci Velilerinden Beklentileri

Okul Yöneticilerinin Beklentileri	f
Velilerin okulu sahiplenmeleri ve yönetimde söz sahibi olmaları	51
Velilerin okulda yapılan etkinliklere ve toplantılara katılmaları	44
Okula maddi destek vermeleri	28
Okul yönetimi ve öğretmenlerle iletişim ve işbirliği kurmaları	26
Öğrenci velilerin öğrencilerine destek olmaları	19
Öğretmenlere sahip çıkmaları ve sorun çözümede destek olmaları	13
Öğrenci velilerinin çocuklarının sorunları ile ilgilenmeleri	12
Okul yönetimine karşı bilinçli olmaları ve güven duymaları	11

Sakarya İli Adapazarı ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden beklentilerini gösteren frekans dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1’deki veriler incelendiğinde okul yöneticilerinin velilere yönelik en büyük beklentisinin okulu sahiplenmeleri ve okul yönetiminde söz sahibi olmalarını (f=51) yer almaktadır. Velilerin okulda yapılan etkinliklere ve toplantılara katılmalarını (f=44) okul yöneticileri beklemektedir. Böylece toplantılara katılan veliler alınan kararlardan ve etkinliklerden haberdar olacak, okulda yapılan faaliyetlere katılması sağlanacaktır. Okul yöneticileri velilerin maddi imkânları doğrultusunda okula yardım etmelerini (f=28) beklemektedirler. Okul yöneticilerinin velilerden beklentilerinden bir diğeri ise öğrenci velilerinin okul yönetimi ve velilerle iyi ilişkiler kurulmasını (f=26) beklemeleridir. Veri

sonuçlarına göre okul yönetimi, velilerden öğrencilerine destek olmaları (f=19) gerektiğini ve öğrencilerin sorunları ile ilgilenilmesini beklediğini ortaya çıkartmıştır. Okul yöneticileri velilerin öğretmenlere sahip çıkmalarını ve sorunları çözmede destek olmalarını (f=13), velilerin çocuklarının sorunları ile ilgilenmelerini (f=12) ve okul yönetimine karşı bilinçli olmalarını ve güven duymalarını (f=11) istemektedirler.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci adımında okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları sorunların neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları sorunlara ait soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

“... veliler okul yöneticilerinin kimler olduğunu bilmemektedir.”

“... veli okul yönetimi ve öğretmenleri tanımamakta sadece sınıf öğretmeni görüşmeye gelmekte diğer ders öğretmenlerini tanımadığı için iletişim kurmamaktadır.”

“... veli her türlü eksiğin devlet tarafından karşılandığını sanmakta, kendisine eksikler ve yapılacaklar için müracaat ettiğimizde okulumuza maddi destek vermemektedir.”

“... veli bir olay olduğunda çocuğunun dediğine hemen inanarak öğretmenleri suçlamakta olaya hep kendi açısından bakmakta, öğretmeni ve okul idaresini direk olarak suçlamaktadır.”

“...öğrenci ile notlar göndermemize, okul panolarında duyurular yapmamıza, cep telefonlarına yapılacak etkinlikler ve toplantılar hakkında haber vermemize rağmen birçok veli okula uğramamaktadır.”

“... veliyi sadece öğrencisini okula kayıt ettireceği zaman veya resmi bir belge almaya geldiği zaman görmekteyiz. Bazı velilerimiz çocuğunun sınıfını dahi bilmemektedir.”

“... veli okuldan alınan eğitimin yeterli olduğunu sanmakta, çocuğunun eğitimle ilgili olarak ne yaptığı ne öğrendiği takip etmemektedir.”

Araştırmacı yapmış olduğu ankette, “Okul-aile işbirliği sürecinde yaşanan sorunlar nelerdir?” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Okul yöneticilerinin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 2’de görüldüğü gibi 8 başlıkta toplanmıştır.

Tablo 2. Okul Yöneticilerine Göre Okul Aile İşbirliği Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Okul Yöneticilerine Göre Sorunlar	f
Velinin okula ilgisiz olması ve yönetime destek olmaması	51
Okulla ve öğretmenlerle iletişim sorunu yaşamaları	35
Veli imkânları doğrultusunda maddi destek vermemeleri	28
Veli olarak çocuğunun hatalarını kabul etmemesi ve ilgilenmemesi	20
Toplantı ve etkinliklere yeterli katılımın olmaması	14
Velilerin bilinçsiz ve eğitimsiz olması	10
Velilerin okulun sorunları ile ilgilenmemeleri	8
Eğitimin sadece okulda olacağı görüşü	4

Sakarya İli Adapazarı ilçesindeki ilköğretim okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinde yaşadıkları sorunlara ait frekans dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’deki veriler incelendiğinde okul yöneticilerinin en büyük sorun olarak öğrenci velilerinin okula karşı ilgisiz olmaları ve yönetime destek olmamalarını (f=51) görmekteyiz. Velilerin, okul yöneticileri ve öğretmenlerle iletişim sorunu yaşamaları (f=35) okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinde gördükleri sorunlar arasında yer almaktadır. Velilerin okula maddi durumları

oranında destek vermemeleri (f=28) ve her şeyi devletten beklemeleri sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Velilerin kendi çocuklarının yapmış oldukları hataları kabul etmemeleri ve ilgilenmemeleri (f=20) yine okul yöneticileri tarafından okul aile işbirliği sürecinde karşılaşılan sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Velilerin okulda yapılan toplantı ve etkinliklere katılmaması (f=14) da yine sorun olarak görülmektedir. Okul yöneticileri velilerin bilinçsiz ve eğitimsiz olmalarından (f=10), velilerin okulun sorunları ile ilgilenmemeleri (f=8) ve velilerin sadece eğitim görevini okula yüklemeleri (f=4) okul yöneticileri tarafından okul aile işbirliği sürecinde yaşanan sorunlar olarak görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü adımında okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi sürecinde önerilerinin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Okul yöneticilerinin okul aile işbirliği sürecinin geliştirilmesine ait soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

“... veliler, okul yöneticileri ve öğretmenlerle iletişim içinde olmalı ve işbirliğinin geliştirilmesi için kendilerine düşen görevleri yerine getirmelidir.”

“... velilere yönelik seminerler düzenlenmelidir. Bu seminerler düzenli olmalı ve velinin işine yarayacak konularda seçilmelidir.”

“... okul yöneticileri okullarda sosyal ve kültürel faaliyetler yapmalıdır.”

“... okullar velileri maddi kaynak olarak görmemeli, kendi bütçeleri olmalı ve öğrenci başı ödenekleri olmalıdır. Veli her toplantıya çağrıldığında caba yine para mı istenecek kaygısı ile okuldan uzaklaşması engellenmelidir.”

“... velilere düzenli bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Bu toplantılarda alınan kararlar velilerle birlikte alınmalı, böylece onların alınan kararlara uymaları sağlanmalıdır.”

“...velilerin, okul yönetiminde görev yapan idarecileri sahiplenmeleri, onlara yararlı önerilerde bulunmaları sağlanmalıdır.”

“... okul sadece çocukların eğitim gördüğü, para istenen bir kurum değil, velilere yönelik kursların açıldığı merkezler haline getirilmelidir.”

“... okul yöneticileri ve öğretmenler, velilere ev ziyaretleri yaparak hem onlara değer verdiklerini göstermeli, hem de öğrencilerinin fiziksel imkanlarını görmeleri sağlanmalıdır.”

“... velinin çocuğunu çok iyi tanınması sağlanmalıdır.”

Araştırmacı yapmış olduğu ankette, “Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?” sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Okul yöneticilerinin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 3’ de görüldüğü gibi 9 başlıkta toplanmıştır.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi için Önerileri

Okul Yöneticilerinin Önerileri	f
Okul, veli, öğretmen iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesi	40
Okullarda veli bilgilendirme seminerleri düzenlenmeli	37
Okullarda sosyal ve kültürel faaliyetler yapmak	18
Okulların maddi sorunlarının çözülmesi	15
Velilerle okulda düzenli toplantılar yapılmalıdır.	14
Okul yönetimini sahiplenmeleri ve yönetimde daha aktif olmaları	13
Okulların çekici hale getirilmesi ve velilere yönelik kursların açılması	11
Okul yönetiminin ve öğretmenlerin veli ziyaretleri yapması	8

Okul yöneticilerinin okul aile işbirliğinin geliştirilmesi için sundukları önerilere ilişkin frekanslar Tablo 3'de görülmektedir. Tabloya göre Sakarya İli Adapazarı ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin okul, veli ve öğretmen işbirliğinin geliştirilmesi (f=40) önerisi ilk sırada yer almaktadır. Okullarda velilere yönelik bilgilendirme seminerleri düzenlenmesi (f=37) önerisi ikinci sırada gelmektedir. Okullarda sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılması ve (f=18) okul yöneticileri tarafından sunulan üçüncü öneri olmuştur. Okulların maddi sorunların çözülmesi (f=15), velilerle okulda düzenli toplantılar yapılması (f=14) ve velilerin okul yönetimini sahiplenmeleri ve daha aktif olmaları (f=13) okul yöneticileri tarafından önerilmiştir. Okulların daha çekici hale getirilmesi ve velilere yönelik kursların açılması (f=11), okul yönetiminin ve öğretmenlerin veli ziyaretleri yapması (f=8) ve velilerin çocuklarını iyi tanıyıp sahip çıkmaları da (f=8) okul yöneticileri tarafından önerilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bulguları incelendiğinde okul yöneticilerinin, okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi için öğrenci velilerinden en önemli beklentileri onların okulu sahiplenmeleri ve yönetimde söz sahibi olmaları almıştır. Okul yöneticilerinin birçoğu velilerin okulda yapılan toplantı ve etkinliklere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Okul yöneticileri velilerin okula maddi destek sağlamalarını beklemektedirler. Velilerin okul yöneticileri ve öğretmenlerle iletişim ve işbirliği kurmaları, öğrenci velilerin öğrencilerine destek olmaları okul yönetimince beklentiler arasında yer almaktadır. Velilerin öğretmenlere sahip çıkmaları ve sorun çözmede destek olmaları, öğrenci velilerin çocuklarının sorunları ile ilgilenmeleri beklentiler arasındadır. Okul yönetimine karşı bilinçli olmaları ve güvenmeleri, okul yöneticileri tarafından velilerden beklenmektedir. Okul aile işbirliği sürecinde yaşanan en önemli sorun velinin okula ilgisiz olması ve yönetime destek olmamasıdır. Velilerin okul yönetimi ve öğretmenlerle iletişim sorunları yaşamaları ve velinin imkânları doğrultusunda okula maddi destek vermemeleri yine okul yöneticileri tarafından sorun olarak algılanmaktadır. Velilerin çocuklarının hatalarını kabul etmemeleri ve ilgilenmemeleri, toplantı ve etkinliklere yeterli katılımın olmaması, velilerin bilinçsiz ve eğitimsiz olması, velilerin okulun sorunları ile ilgilenmemeleri ve eğitimin sadece okulda olacağı görüşü okul yöneticileri tarafından sorun olarak görülmektedir.

Gökçe (2000) tarafından yapılan "İlköğretimde Okul Aile İş Birliğinin Geliştirilmesi" adlı çalışmada, çalışmamızdaki sorunlara benzer olarak okul yöneticileri ile öğretmenlerin ve velilerin karşılıklı iletişimin sağlanması konusunda görüş birliği içinde oldukları görülmüştür. Kıncal (1991) tarafından yapılan " Okul Aile Birliğinin Fonksiyonlarının Gerçekleştirme Düzeyi" ile ilgili çalışmada, öğretmenler ile veliler arasında iletişimin çok sınırlı bir çerçevede gerçekleştiği, okulla işbirliği yapma konusunda velilerin yeterli çaba sarf etmediği, bunun da okul aile işbirliğinin gerçekleşmesini engelleyen önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul aile işbirliğini geliştirmek için okul yöneticilerinin en önemli önerileri, okul, veli, öğretmen iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesi olmuştur. Okullarda veli bilgilendirme seminerlerinin düzenlenmesi okul yöneticilerinin velilerle işbirliğini geliştirmek için yaptıkları önerilerde yer almaktadır. Okullarda sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi, okulların maddi sorunları çözülmesi, velilerle okulda düzenli toplantılar yapılması yine okul aile işbirliğini geliştirmek için sunulan önerilerdir. Velilerin okulları sahiplenmeleri ve yönetimde daha aktif olmaları, okulların çekici hale getirilmesi ve velilere yönelik kursların açılması, okul

yönetiminin ve öğretmenlerin veli ziyaretleri yapması, velilerin çocuklarını iyi tanıyıp sahip çıkmaları okul yöneticileri tarafından önerilmiştir.

Yıldırım ve Dönmez (2008), "Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Bir Araştırma" adlı çalışmalarında çocuğun eğitiminde öğretmenin ya da okulun tek başına yeterli olamayacağını bu nedenle ailelerin desteğine ihtiyaç olduğunu ancak okul aile işbirliğini kısıtlayan etkenlerin başında velilerin yeterince okula uğramamaları ve okulun para isteyeceği kaygısının geldiğini belirtmiştir. Bu sonuçla araştırmamız sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Öneriler

1. Okul yöneticileri veliler ile sağlıklı iletişim kurmak için veli iletişimi konusunda hizmet içi eğitime tabii tutulmalı ve bunun için üniversite ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmalıdırlar.
2. Okulların maddi imkânsızlıkları giderilerek hem eşit eğitim imkânı sağlanmalı hem de veliler maddi kaynak olmaktan çıkarılmalıdır.
3. Ailelere hem kendi çocukları hem de okul yönetimleri ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri için iletişim ve çocuk gelişimi gibi konuları içeren seminer, konferans ve veli eğitimleri düzenlenmelidir.
4. Okullarda velilerin katılımı ile gerçekleştirilen toplantı ve tören gibi etkinlikler işlevsel hale getirilmelidir.
5. Halk eğitim merkezleri tarafından okula karşı veli önyargılarını kaldırmak için velilerin katılabileceği kurslar ve faaliyetler düzenlenmelidir.
6. Okul paydaşları olan veliler, yöneticiler ve öğretmenlerin katılımıyla hep birlikte olunabilecek faaliyetler düzenlenmelidir.
7. Okul yöneticileri yakın çevrelerinde yer alan ailelere ziyaretlerde bulunmalı ve bunun kapsamına sivil toplum örgütlerini de dâhil etmelidir. Bu ziyaretler hem ailelerin hem de sivil toplum örgütlerinin okul yöneticilerine karşı olan tutumlarında olumlu yönde katkı sağlayacak hem de yapılacak çalışmalarda işbirliği yolunu açacaktır.

Kaynakça

- Aydın, İ. (2004). Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, N. (2013). Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi. Ankara: Pegem A Akademi.
- Çelik, N. (2005). Okul aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eroymak, Y. (1997). İlköğretim okullarında velilerin okul yönetimine katılımları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Fidan, N., Erden, M. (1993). Eğitime giriş. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, 204-209.
- Güçlü, N. (2000). Okula dayalı yönetim. Milli Eğitim Dergisi, 148. sayı. 23-29.
- Kıncal, R.Y. (1991). Okul aile birliğinin fonksiyonlarının gerçekleşme düzeyi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özbaş, M. ve Badavan, Y. (2009). İlköğretim okul yöneticilerinin okul aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler. Eğitim ve Bilim Dergisi. 154. Sayı. 69-81.
- Şişman, M. (2002). Eğitimde mükemmellik arayışı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (2010). Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2003). Okul yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tezcan, S. M. (2006). Okul yönetiminde okul çevresinin yönetime katkısı. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Tutkun, Ö. ve Köksal A. (2000). Okul aile işbirliğinde yeni yaklaşımlar. Milli Eğitim Dergisi. 164. sayı. 216-224.
- Ünal, A., Yıldırım, A., Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 23. Sayı.

Yaylacı, A. F. (1999). İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım M.C. ve Dönmez B. (2008). Okul aile işbirliğine ilişkin bir araştırma. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1), 307-3018.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğit B. ve Bayrakdar M. (2006). Okul çevre ilişkileri. Ankara: Pegem A Yayıncılık.